

UNIVERSUL LITERAR

MARIA CIURDEA STEURER: Fetiță cu porumbel.

SALONUL OFICIAL

An. XLII, Nr. 22.

30 ■ Maiu 1926.

Lei 5.

Povestea Maicii Domnului

DESPARTIREA

Luase de pe masă și oalele și blidul,
Maria îngrijorată că nu mânca Isus,
Și la lumina serii se zugrăvea pe zidul
Cel alb, în negru, crucea ferestrei din apus.

Incununat stă Fiul de cea din urmă rază
A soarelui și fruntea îi sângera ca'n spini...
Tăcea... tăcea și maica Lui, care nu ca tează
— Țărancă — să-l întrebe și-i varsă nun ai vin.

Vin rubiniu cu sânge curat umplu paharul...
Și pită aurită îi scoate din cuptor—
Dar Fiul, trist zâmbindu-i, știindu-le amarul,
Cu mâna le dă'n lături și spune „Măine'n zori,

Măicuță, să ceri popii asina cea mai slabă —
La Tatăl meu din ceruri mă duc, tu să mă lași”.
Și maica -- o țăranică -- oftând din greu, se'ntrecă
De ce și-a dat copilul cu Domnii la oraș..

RUSALII

Târg de munte risipit printre livezi,
Cu coardacuri văruițe de-unde vezi
Piatra Craiului albastră de departe;
Iată tot Ierusalimul tău din carte..

Și călare pe-o asină cu mers lin,
Isus vine și Apostolii Lui vin
Pe drumeagul care duce spre mușcele,
Pe sub bolta unui schit cu rândunele.

Țărani albi sosiți de ziua pentru hram,
Rup din sălcii inverzite câte-un ram,
Domnul nostru să-l sfințească. Pe asină,
Pe când El blagoslovește în lumină,

Și stă'n umbră un egumen rău la gând--
O țăranică îi așterne la pământ,
Cu smerenie, marama 'nzepezeită,
Sufletul să-i calce Fiul, sub copită.

JALEA

Stă pe prispă Maica sfântă,
Singură la casa ei,
Singură cu grija ei..
Gânduri sure o'vestimântă,
Trece'n sbor o rândunică,
Cruce neagră pe sub tei,

— Rândunică, soră mică,
Rătăcită prin grădină,
Unde-i Fiul meu iubit?
— Maică, neagră se ridică,
Subțirică'n luna plină,
Cruce grea de lemn cioplit.

Și pe cruce, prins în cuie,
Fără grai, fără suflare,
Isus stă cu doi tâlhari...
Maicii sfinte bine nu-i e,
Sempietreste chinul mare
Pe obrazul ei de var.

— Rândunică, stai o clipă,
Lasă norii, sus, ca neaua.
Fruntea mea și fruntea Lui...
Mângâe-le din aripă...
Dar se duse rânduneaua
În adâncul cerului.

Maica stă cu jalea'n casă.
Bate biata la mătâni
Sfinților și mari și mici.
Când o frunză i se lasă,
Vic, peste floarea mâinii,
Dintr'o tufă de aglici.

— Soră mică, broască verde,
Ce-avui drag, azi mi se pierde.
Lasă-mă neceazului,
Du-te iar în iarba verde,
Du-te, soră, de îți vede
De brotații iazului.

— Biata Maică 'ndurerată,
Tot cu lacrimi pe gene,
Fiul tău nu-l mai jeli.
Nouă fii avui odată.
Iuzureau toși prin poene,
Roată mare când veni,

Roată grea, hodorogită,
Ferecată, forfecată,
Rupse trupul lor pe drum.
Și din nouă, numai unul
Mi-l lăsă — schiopându-l — drumul,
Unul îmi trăește-acum.

Vino, Tomo, Tominoace,
Vin' la mama să te 'nfașe,
Vin', frumosul meu, 'mcoace..
Și din ierbi, din busuioace,
Iese un broscoi urât —
Dar zărindu-i felul hăd,

Ochilor holbați de broască,
Maica le zâmbi, și iacă
A 'nflorit în răs o cracă
De măr alb cu promoroacă —
Doar la umbra spinului
Plânge floarea inului.

BOCETUL

Fiul meu, copilul meu,
Mlada sufletului meu,
Haide, maică, să vorbim
La poartă de țințirim,
Căci de-acum nu mai vorbim.
Tu ești ori e vântu'n spini?
Bate vânt de miază-noapte,
Dragul mamei, zi-mi în șoapte.
Bate vânt de miază-zi,
Zii măicuță, pân' e zi,
Zii ca'n vremuri zii mereu,
Fiul meu, copilul meu.

Fiul meu, copilul meu,
Mlada sufletului meu,
Ce drum negru ți-ai ales,
Nici pe deal și nici pe șes,
Căci vezi, maică, te-au trimes
Fără șea și fără cal,
Pe sub șes și pe sub deal,
Pe șerul vântului,
În fundul pământului,
Și sub paza Sfântului --
Somnul greu să-l dormi mereu.
Fiul meu, copilul meu.

Fiul meu, copilul meu,
Mlada sufletului meu,
Moartea, moartea rea mai este.
Vine hoafa iepurește,
Pune mâna jos pe masă
Și ne face larg prin casă,
Pune mâna sus pe grindă
Și ne face larg prin tindă,
Pune mâna și pe scară
Și ne face larg pe-afară. —
Goale sunt poenele,
Impânzite genele,
Sub pământ e somnul greu,
Fiul meu, copilul meu.

Fiul meu, copilul meu,
Mlada sufletului meu,
Nici o moarte nu-i amară
Ca moartea de primăvară,
Pe 'nfrunzitul codrului,
Pe cântatul cucului,
Pe ieșitul plugului, —
Când vin berze albe'n țară
Cu senin de primăvară
Și când rândunele zboară...
Scoală-te din somnul greu,
Fiul meu, copilul meu!

Fiul meu, copilul meu,
Mlada sufletului meu,
Roagă-te la săpători
Gropă să ți-o facă 'n flori,
Ușa groapei de mătasă,
Ca să vii și pe acasă,
Căci te duci pe altă lume
Unde-i satul fără nume,
Unde nu cunoști pe nime.
Dragul mamei, să vezi bine
Căci ți-e dramul lung și greu,
Ca și somnul tău de greu,
Fiul meu, copilul meu...

(Urmează)

ION PILLAI

Să nu ucizi

— Fragment din romanul „Intunecare” —

de CEZAR PETRESCU

Un loc tranșea e apropiată de șanț. Nemțești numai cu o sută de metri, cât ține un gât de vale. Pe urmă, țele de sârmă se depărtează pe culmile, lăsând o spintecătură la mijloc, unde curge o apă de... Din locuri apărute se poate vedea de la unii la alții, Muntele din față pădurea pe jumătate tăiată; a fost un parchet; butucii răsturnați, și vineți, putrezesc cu gloanțe în lemn. Alături însă pădurea asanșurile; brazi se văd în păcla stră ca în bruma de pe pielea lor.

Și din ascuns privește încordat să vadă o mișcare.

Numai o mare tăcere, cum sânt furcile acoperite deasupra, neclintite și unde știi că dedesubt mișună în pământ, fără istov, ostirea de furnici, este arar un foc de armă: un cap mișcat undeva. Dar tăcerea e după un mai nefirească.

Limineața o baterie îngulează tirul.

Și se umple de hăuțit prăbușiri în văgăuni. Improscă undeva un foc de pământ răscolit și așchi: de... Norii de fum se risipesc clătinați de vânt, ca o pânză sură. În șanțuri oamenii caută unii la alții, cu priviri neliniștite, cu urechea atentă, gradații trec în bazele strănse. Răspunde altă lovitură în Ghileaua a trecut pe deasupra, spintecând aerul ca o bucată de postav săsă. Apoi iarăși tăcerea se cascadează pentru astăzi. Oamenii monesc în șanț cu spatele rezemat în pământ și gura la gură. Numără ceasurile lungi până la mâncare.

— Mă camarade, tu de colo, ia trece și mie capătul să-i trag numa în...

Vestea vine de undeva — nu se știe niciodată cine a adus-o întâi — obuzul a lovit doi de la compania a cincea.

Aduceau apă... Unuia i-a scos mâtele. Mitru a Vadanei — cel pe care-l chemau domni ofițeri să le cânte din frunză. Pe urmă, chiar unul care l-a dus, povestește în vremea mâncării; ține gamela numai cu o mână cealaltă e încă plină de sânge omnesc. Dar nimeni nu se miră, nici nu se mai scârbește; moartea și-a pierdut misterul, pe unul l-a ucis glonțul într'un anume loc. Totuși și acela murise pentru țară.

Locotenentul Radu Comșa privește de un sfert de oră dincolo, cu lăcomie, din punctul cel mai apropiat, printre pînjeniișul sârmelor cu ghîmpi. Nu se vede nimic decât marginea de pământ a șanțului din față, țărșii și împletiturile sârmei în care au rămas acățate bucăți de postav. Și vine miros de excremente și de putreziciune. Câte odată parcă se aud glasuri. Cineva a răs ori a răștit un ordin; nu se deslușește... Din locul acela, în noaptea de Paști, s'au auzit până târziu cântecul nemților. N'a tras nimeni. A fost un armistțiu tacit. Câțiva de aci au aruncat pâini, dâșii au răspuns cu pachete de țigări. Bocăneț s'a ridicat în picioare pe muchia șanțului și le-a strigat: „Cristos a înviat, nemților!” „Adeverat, Kamerad!” a răspuns de acolo un neamț gros cât un știubei, înălțat și el pe margine și salutând înainte, la dreapta și la stânga cu casca. Pe urmă au intrat iar în borțile lor și s'au așteptat să se ucidă... Pe neamțul acela gros, l'a recunoscut Bocăneț mai târziu, mort de opt zile și intrat în putrezire, între șanțuri, după niște hărțueli fără urmare.

Radu Comșa privește și nu-și poate desprinde ochii. Așa sânt acum milioane și milioane. Pe mi și mi de kilometri. Așteptându-se. Pândindu-se. Și în alte locuri de luni de zile n'a conținut focul, movilele de carne s'au grămădit pisate de tunuri, și alți oameni proaspeți din-

tr'o parte și alta, n'au conținut să curgă din isvor nesăcătuit.

În munte se văd câțiva brazi ruți de la mijloc, spânzură făși albe de așchi; câți-va drepti și înalți, despoiați de crengă, par colonade dintr'un templu prăbușit. Ceva s'a mișcat? Parcă din-

CEZAR PETRESCU

tr'un punct, din țărșana șanțului din față, alți ochi îl privesc, tot așa, țintă. Și dacă într'adevăr e un om, ce gândește acela? Îl vede și ce gândește? De ce nu trage?

— Degeaba vă uitați, domnu locotenent. Nu mișcă nemții de-acolo să-i picuri cu ceară. Numai noaptea îi auzim cum cară și se schimbă și sudeie în limbilor. Este unul care cântă din flaut. Tăcem toți și-l ascultăm. Iar când sfârșește, batem din palme și-i strigăm: „brava, neamțule!” Râd și ei de acolo și rănesc vorbe de-ale lor, în nemțește. Cine să-i înțeleagă ce spun? Până când într'o zi s'o sfârși și cu flautul lui, și l'om arde c'o moacă la cap, că dacă-i inamic tot inamic rămâne..

— Domnu locotenent, vă chiamă la telefon.

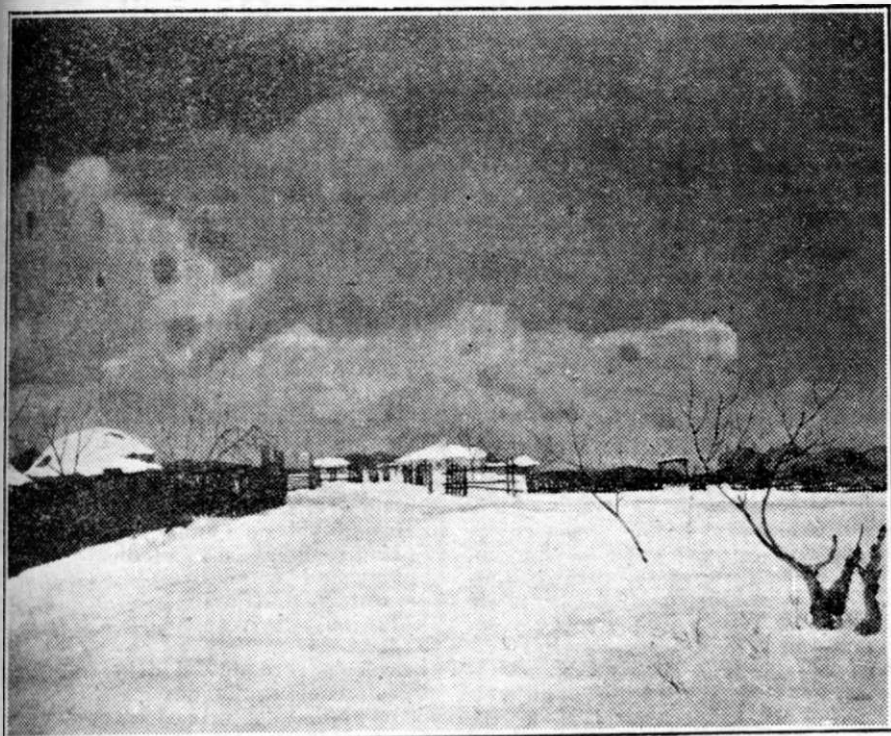
În pâlnia telefonului se aude mufai o sfârșitură continuă și pocnituri metalice: sffffr-sffffr-pac-pac-sffffr-sffffr-pac-pac..

Atâta a înțeles întrerupt, printre bâzâitul firelor atinse: „Mihai Vardaru... un ceas... alo! un ceas... Aci Mihai Vardaru... nu se aude? alo... așteaptă un ceas...”

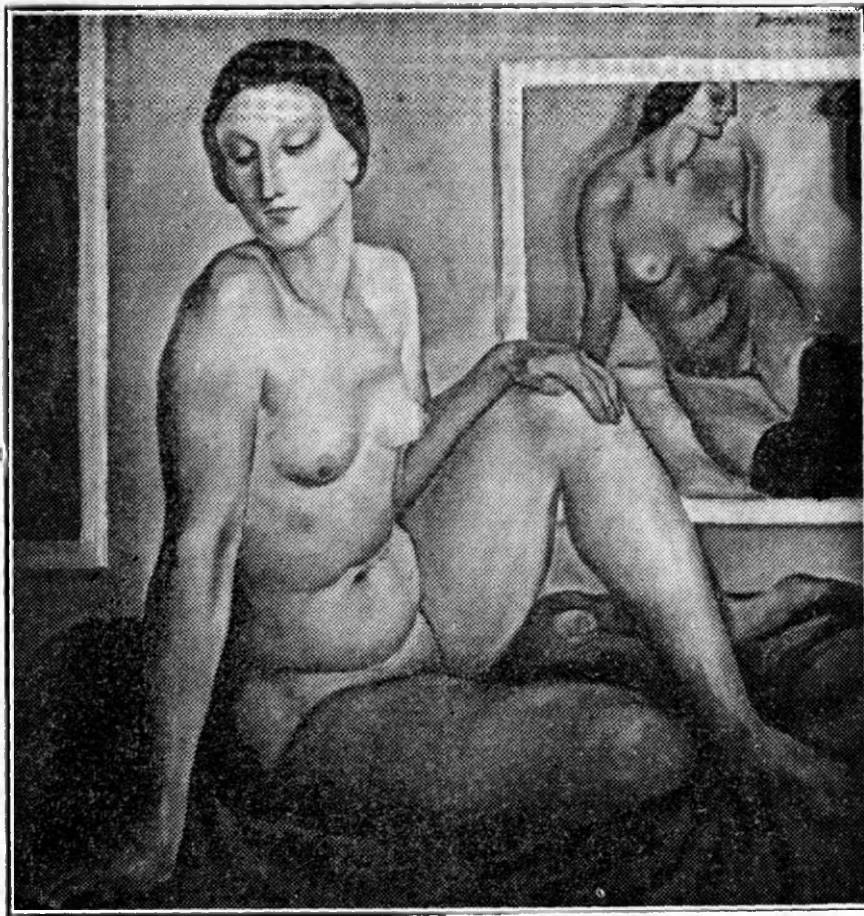
Radu Comșa a așteptat și într'adevăr peste un ceas elevul plutonier Mihai Vardaru a apărut în bordeiu, cu casca pe ochi.

— Am venit să te văd... Să-ți aflu impresiile, roștă punând casca pe capătul patului. Sectorul nostru e aproape, trei kilometri în linie dreaptă, prin pădure. Am avut o inspecție de la corp, un colonel francez. Am ieșit minunat. Două zile n'a mai udlat furiosul nostru. Aveți un bordeiu foarte bun, văd că există și cineva amator de gazete umoristice, își spuse mirarea, plimbându-și ochii pe pereți, unde Omir ordonanța, bătuse în fanțe, ca o supremă rafinare artistică, foi ilustrate dintr'o revistă muncheneză aruncată de peste șanțuri.

Mihai Vardaru vorbea repede, se ridica

I. STEURER: IARNA

IONESCU SIN : NUD

Salonul Oficial

și se așeza iarăși, întrebând, fără să aștepte răspuns, aproape așa cum vorbea unchiu-său, Alexandru Vardaru.

Dar sub graba cuvintelor se ghicea ușor un neastâmpăr, ca un gând alungat și revenind.

— Vrei să mergem puțin? Să ieșim de aci, e prea întuneric. Mi s'pare de la un timp că niciodată nu mai este destulă lumină.

Radu Comșa cobori cu Mihai la ruinele de la „casa neamului” unde ziua era liniște și soarele lumina poiana până târziu. Pe pajiștea verde, măruntă și deasă, încinsă de hora brazilor, două urme de un lemn care a fost târit, păreau dungi lucioase trase cu o unghie uriașă pe o catifea fină. Fieia de perete rămasă în picicare, cu orbitele ferestrelor goale, arăta ca o față crispată în așteptarea celor ce-aveau să vadă încă după cele ce mai văzuse.

Se așezară pe-o treaptă de piatră, înaintea grădinei cu flori sălbătice, între buruieni și spini. Pisica își scosese puila soare. Unul alb, se juca urmărind delicat cu laba mică, pe pământ, umbra unei albine. O furnică roșie fără deandărutele cadavrul unei insecte de trei ori mai mare ca ea. Mihai Vardaru o împinse cu o crenguță subțire, dar furnica reveni încăpăținată să-și reia prada.

— Totul în natură e numai carnagiu, rosti încet Mihai, aruncând creanga și prinzându-și bărbia în pumn. Te apleci să privești cu o lupă deasupra unei palme de pământ, acolo unde ți s'a spus că e calmul măreț al naturii, și vezi numai distrugere. O insectă o pânzăște pe alta, o larvă atacă pe alta, tot e numai un conținut asasinat. Lumea e un cimitir nesățios.

Se ridică în picioare, ștergându-și fruntea albă și înaltă cu batista, rosti privind într-o parte:

— Știi că am ucis un om?

Indreptă îndată ochii în ochii lui Radu Comșa, laom să-i citească o tresărire. Radu bănuî ceva din gândul lui Mihai Vardaru și spuse, ridicând din umeri, cu un gest care voia să arate că el nu găsește nimic de mirare:

— Dragă Mihai, acesta e războiul!

— Și mai târziu:

— Probabil ai să fii propus pentru decorație.

— „Acesta e războiul!”

Mihai făcu doi pași, se întoarse și așezându-se alături de Comșa, vorbi dintr-o suflare, fără să mai ridice ochii la el.

— Am omorât un om. Nu-l cunoșteam, nu-mi făcuse nici un rău, nici n'avea de ce să-mi dorească un rău. Purta numai altă uniformă. Era ca și mine tânăr, purta ca și mine uniformă de plutonier. Poate venise exact cu aceleași gânduri ca și mine. Și eu am întins revolverul și-am tras. În două minute omul acela tânăr cum sunt eu aci, n'a mai fost decât un stârv. Un ochiu îi ieșise din orbită, fiindcă am tras un glonț în cap. Părea că privește însângerat și cu spaimă la mine. L'am îngropat. Se chema Kadar Istvan, din scrisorile din buzunarul lui, am văzut că era student la literă, pregătea o teză despre Petofi, se gândia cu îngrijorare la sărăcia lui care n'are să-i îngăduie să-și ia un doctorat la Iena, când va fi pace... Acestea le scria către o soră a lui și n'apucase să trimită scrisoarea. Și mai era și altă scrisoare, de la sora lui, cine știe ce fată nevoiașă, care-î trimitea un pachet cu lucruri femecești; niște batiste, lenjuri, o cutie de erzat de cafea, zahăr, pachete de șocolată. Il întreba dacă poartă destulă grijă să nu răcească, adăoga alte amănunte familiare, un unchiu care a fost pe la ei, ce fac bătrânii, o verișoară care întreabă de el și îl așteaptă... Mi le-a tradus toate un camarad ardelean. Era o viață acolo care se pregătea și eu am curmat-o. Cu ce drept? Ceia ce nu mai are întoarcere, nu

se mai poate plăti, nici repara... nămie stărv... Și m'am ascuns după aceea și plâns. Ofițerii m'au felicitat și Mănușă Ma chemat Colonelul la telefon. Te bucurau că am ucis un om. Acum și spune fiindcă nu-mi mai e rușine: dăte sau sfârșit toate m'am ascuns și te plâns. Pentru el și pentru mine. Te am înțeles ce este războiul.

Radu Comșa îi prinse mijlocul și strânse lângă pieptul lui ca pe-un copil fiindcă într'adevăr acum, buza de la lui Mihai tremura ca buza unui copil care-și biruise un seacăct.

— Dragă Mihai, dacă nu trăgeai trăgea el. Nu știu cum au fost împere răile, nu mi le închipui, dar acest lucru e cert: dacă l-ai împușcat tu, inseamă altfel nu se putea. Te omora el.

— Tocmai aceasta e mai îngropat rosti Mihai. Tocmai aceasta e... Me întălnit în patrulă. La noi este în loc distanță de doi kilometri între șee, niște viroage. Acolo ne-am întâlnit în mijlocul nopții, parcă ne-am fi cunoscut. Eu singur am cerut să fiu trimis, și el a cerut ca și mine. Numai că a dovedească lui singur, că nu tremura. Veneau spre noi și i-am așteptat. Tu le-am ieșit înainte, soldații lui au vădit că măinele să se predea. Dar el le-a dat în unguște o comandă, și a înmâna să tragă. Era cât mine de înalt, profila perfect între doi copaci, două capete de lume am venit amândoi ca să ne căutăm acolo. Am tras în gloanțe unul după altul, a tras și el și mi-a șierat pe la ureche. Când s'a vădit cu mâinele întinse, am simțit o mare bucurie, tot sângele din trup mi se ridicase în cap și în inimă. Înțelegi zăvia? Am simțit o mare bucurie fiindcă ucisem un om, cu care nu puteam să vorbesc. Două gloanțe, unul în cap și unul în plămân...

— Vezi Mihai, singur recunoști că se putea altfel. Ți-a trecut glonțul pe ureche, puteai să cazi tu în locul stărvii Comșa, dar fără convingere, spuncai tu că în război nu există ucide

Răsărit

I

Din podghealuri, în podghealuri,
Numai, dor și numai, valuri,
Numai, punți de idealuri;
Numai vis, numai mărgeanuri,
Până'n larg de oceanuri,
Lunceând peste noianuri.

II

Dintr'a bolfei cingătoare,
Zorile izbucnitoare,
Azvârl crengi zglopii de soare,
Cu mușcate de vâlvoare;
Zâmbete fluturătoare,
Peste clocot de vultoare.

III

Mama Tetis, dulce mie,
Prinsă'n vâl de cununie
Sprințen boiul și-l mlădie,
Spumegând trandafirie,
Și desface dintr'o iie,
Rotunjimi de veșnicie.

Fruntea'n cerc de asfodel, Părul, caer smuls din stele,
Scârlionțări de vâlurele;
Gura, cuib de drăgănele,
Sânul, leagăn de vintrele,
Și de doruri ca acele!

GEORGE HERING

George Hering a călătorit prin Ungaria și Transilvania luând o mulțime de schițe pe cari le scoate într'un album la Londra în anul 1838.

Desemnurile lui sunt foarte importante pentru că ne arată costume dispărute dela începutul secolului XIX.

Albumul are următorul titlu: *Sketches on the Danube, in Hungary and Transylvania. Published by Thomas Ms. Leon, and Mr. G. Hering, London 1838.*

Album în folio, dedicat contelui István Széchenyi. Se găsește în colecția Academiei Române. George Hering a călătorit prin Ungaria în vara anului 1838 și în luna August albumul era gata. A fost la Presburg, Oedenburg, Wissegrad, Pesta, Schemnitz, pe pusta Ungariei, Trentcin, munții Tatra, castelul Arva, Toca, Belgrad. A trecut Dunărea pe la cazane, a fost la Orșova, Mehadia, pe valea Hațegului, luând schițe de țărani Români, a vizitat templul roman din Densus și castelul lui Ioan Corvin de Huniade.

Albumul are 26 de planșe cu vederi din aceste părți, litografiate de I. B. Pyne, Smith și Fairland. O foaie anterioară are câteva însemnări în limba engleză asupra tuturor litografiilor.

Cele privitoare țării noastre sunt următoarele:

Pl. 8. **Walachian peasant.** Bust în față, îmbrăcat cu o cămașă lungă, peste piept o manta făcută sul, pe cap căciulă înaltă pe sub care, părul îi cade în șuvițe pe umăr.

Pl. 15. **Wallachian peasant of Orșova.** Bust în față, îmbrăcată cu iie care se încheie la piept, peste ea are un pieptar cu blană pe margini, la gât salbă și pe cap o învelitoare rotundă cu un testemel care îi cade pe spate și de sub învelitoare îi iese părul care este buclat deasupra urechilor.

Pl. 19 dă un țaran ungar și o țărăncă și un țaran român. Românul este

încins cu șerpar, pe cap are pălărie mare și în picioare opinci. Femeia are un cojoc înflorit și pe cap un testemel.

Planșa 21 reprezintă Dunărea la cazane, o frumoasă privesc pe stânci și la planșa 22 dă vederea Orșovei cu

George Hering: TARANCA DIN ORȘOVA

Colecția de stampe a Academiei Române, planșa XXIV.

întăriturile ei. Despre Orșova autorul dă numai câteva însemnări, spune că Orșova este la marginea Turciei la granița Valachiei pe o ușoară ridicătură în fața munților sălbateci ai Serbiei. Interiorul fortăreței a fost dus complet de Turci în Asia Mică și ea

GEORGE HERING: ȚĂRANI ROMANI DIN TRANSILVANIA. Colecția de stampe a Academiei Române.

este însemnată că pe aici a trecut în anul 1399 cruciații contra necredincioșilor la Adrianopol. Planșa 23 ne dă vederea băilor Herculane dela Mehadia cu frumoasa vedere a munților. Despre acest loc atât spune că, celebrele băi dela Mehadia, au fost recunoscute de Romani și respectate de Turci, ele sunt importante din punct de vedere climateric și medical. Planșa 24 reprezintă țărani Români din Banat (bărbați, femei, fete) ingenunchind în fața unei troițe. Despre ei spune că locuiesc în sud-estul Ungariei și în cea mai mare parte a Transilvaniei își păstrează costumul dac și sunt simpatici la față.

George Hering: TARANCA DIN ORȘOVA

Colecția de stampe a Academiei Române, planșa XXIV.

Pl. 25. Templul roman din Densuș. Se vede interiorul, la intrare sunt două femei și un bărbat. Despre satul Densuș spune că este un sat românesc neînsemnat la marginea văii Hațeg și are un templu Roman care este folosit la biserica ortodoxă.

Afară de inscripțiile latine și stilul bisericii dovedește că este făcut din timpul Romanilor. În apropiere este Grădiștea care a fost centrul Romanilor și astăzi a rămas numai niște resturi de amfiteatru.

Pl. 26. Vederea exterioară a castelului Huniade cu podul care este peste apă și face legătura cu castelul. Însemnarea spune că acest castel a fost zidit de Ioan Corvin de Huniade, tatăl lui Matei Corvin și pe captelul unei coloane este scris: „Hoc opus fecit fieri, Magnificus Iohannes Huniades Regni Hungariae Gubernator, Anno Domini 1452“. Pe vremea lui Vladislav care era rege slab, Huniade era guvernatorul Ungariei și s'a opus ravagiilor turcești; fiind invitat să se astâmpere, Huniade a refuzat.

I. C. BACILA

DAIMONION

de LUCIAN BLA

II

OAMENI DEMONICI

Se povestește că în ajunul uneia din faimoasele bătălii napoleoniene filozoful Hegel îndrăzni să părăsească cetatea impresurată de oastea franceză și eși să vadă „spiritul lumii călare pe calul alb“. Acest „spirit al lumii călare pe calul alb“ era Napoleon. Întâmplarea aceasta, pe care aproape nici un manual de istoria filozofiei n'o uită, e foarte impresionantă pentru cei ce știu că Hegel scornise un grandios sistem de filozofie a istoriei, în lumina căruia faptele lui Napoleon dobândeau o amploare metafizică și o monumentalitate până la care închipuirea înspăimântată a muritorilor obișnuiți cu greu se poate înălța. Mai puțin simbolică decât întâlnirea aceasta la distanță „filozofică“ a lui Hegel cu Napoleon, dar în același timp mai mișcătoare prin omenescul, ce-l ascunde, e întâlnirea lui Napoleon cu Goethe. Deopotrivă impresionați unul de celălalt, cei mai mari oameni ai timpului, au ajuns să se vadă odată față în față. Întâlnirea lor are ceva din inevitabilul evenimentelor legendare. Goethe s'a îngrijit, nu se știe nici astăzi din ce pricină, să nu destăinuiească totul asupra audienței sale la „spiritul lumii“. Poate dintr'o banală și convențională discreție. Poate dintr'un sentiment mai profund greu de lămurit. În orice caz cuvintele ce le-ar fi rostit Napoleon despre Goethe: „voilà un homme!“ deși cam anecdotice în aparență n'au fost serios desmințite de nimeni, iar Goethe nu și-a mai revizuit admirația imnică față de marele corsican până la sfârșitul vieții.

Într'o convorbire cu Eckermann — Goethe împins să-și spună părerile asupra „demonicului“, aruncă secretarului său o fărâmitură de agnosticismitologic: „Demonicul e ceea ce nu se poate istovi cu intelectul și cu rațiunea. În firea mea nu e, dar îi sunt supus“. — „Napoleon pare să fi fost o natură demonică“ îi răspunde întrebător Eckermann. — „În gradul cel mai mare“, replică Goethe, „așa că în privința aceasta altul cu g.eu poate să fie asemănat cu el... Astfel de ființe demonice erau socotite de Greci printre semizei“.

Pentru a înlătura dinaintea oricui confuzie asupra sensului, încunjurat de-un întreg halo de subînțelesuri, în care Goethe întrebuițează cuvântul „demonic“, mai rupem din aceeași convorbire câteva observațiuni lămuritoare. Eckermann, nedumerit, întreabă: „Nu are și Mefistofel trăsături demonice?“ Goethe îi răspunde: „Nu. Mefistofel e o ființă cu mult prea negativă, demonicul însă se manifestă într'o putere de faptă cu desăvârșire pozitivă“. Vom vedea însă că pentru Goethe „faptă“ nu era numai acțiunea exterioară a omului de stat sau a conducătorului de oștiri, ci

orice — creație. De aceea Goethe supune în orice creație, inditerice domeniu, manifestarea unei irezistibile ca impuls și înrâuritoare naloagă aceeaia ce lucrează menit așa numiți de „taptă“ ductivitatea de calitatea cea mai ta — orice aperçu, orice idee orice idee mare care aduce roare urmări — nu stă în puterea mâinii și e mai presus de orice terestră. Omul trebuie să se scă asemenea fenomene drept neașteptate de sus, drept copii ai lui D-zeu, pe cari să-i primim cu mulțumire bucuroasă și să stească. Productivitatea e înrudit Demonicul care atotputernic fa omul tot ce-i convine, și căruia i se dă inconștient crezând că luza din proprie inițiativă“. (Eckermann Gespräche mit Goethe, III 166. Orice creație veritabilă devine trua Goethe o faptă, și orice faptă creație. Când sunt de dimensiuni pleșitoare isvorul lor e „demonic“ sau ceva asemănător: îi poți sută de nume — și nu-l ajungi nici unul.

Demonicul nu-și alege țărâmurmonicul se manifestă în artă, în filozofie, în știință, în conducerea lor... Napoleon a fost unul din ceiști demonici. Înșirând exemple rare pentru aceeași specie, Goethe uită să amintească pe Mozart, fael, pe Shakespeare, și mai pe Byron. Pentru poetul acesta, cororan cu el dar mult mai tânăr, the a avut un cult aproape pământ Simpatia de neînvinș ce-o Goethe față de poetul englez e multe probleme psihologice pe viața complicată a olimpicului lăsat spre deslegare criticilor

PAPATRIANDAFIL: ȚIGAN Salonul Oficial

Dedicație

Coama, ce leagănă 'n vânt
 frunze, te 'ntâmpină-acum...
 În gănditoare pe drum,
 Tâinic alunei visând.

Lăndră cu pași legănați,
 Este cărări te strecuri.
 Căntura frunza ușor
 Popii 'n lumină scâldați.

În ochi oglindești
 Coamă și vânt, amintiri,
 Vor fi povești
 A simplei noastre iubiri.

M. NANU

Un cele mai interesante. În Byron se
 găsește influențe goetheane chiar mă-
 ruri, dar deosebirea de tempera-
 ment și de structură lăuntrică între
 cei doi e așa de mare că simpatia lor
 nu se poate explica nici prin influen-
 țe, nici prin afinitate sufletească.
 Atracția aceasta se lămurește mai cu-
 rând prin faptul că Goethe a văzut
 intrupându-se în Byron mai presus
 de orice convenție și lege: **demonicul**,
 acel fluid magnetic care străbate
 prin linii de forță vrăjitoarească spațiul
 inconjurător. În Byron demonicul,
 genul ocult, capricios, fatal al crea-
 ției, al aventurii și al faptei izbuc-
 nesc nealterat de zăgazuri, elemen-
 tar. Rar se întâmplă ca un om în
 viață fiind să fie încunjunat de atâta
 iubire, ură și legendă. Demonismului
 fascinant ce trece prin opera și viața
 lui nu i-a putut rezista nici Goethe
 și vraja sălășluită în sufletul lui
 Goethe s'a precipitat mitic. Viața
 scurtă, plină de tensiuni dramatice,
 a lui Byron devine mit. Byron devine
 Euphorion, fiul anticeii Elene și
 al lui Faust: un personaj simbolic
 care în grabnica sa trecere prin cea
 mai minunată operă poetică a tim-
 purilor moderne, cântă, saltă și se
 prăbușește din tragic răsfaț:

Nun lasst mich hüpfen,
 Nun lasst mich springen!
 Zu allen Lüften
 Hinauf zu dringen
 Ist mir Begiende.
 Sie fafst mich schon...

(Faust, II. Act. 3).

Ciudate se vor părea desigur cu-
 vintele lui Goethe citate mai sus...
 „Demonicul... în firea mea nu e, dar
 mi sunt supus“. Ele nu pot să aibă
 decât un singur sens. Demonicul se
 manifestă în el cu tărie, dar Goethe
 simte singur că spiritul său e prea
 complex decât să poată fi determi-
 nat numai prin acest unic atribut.
 Afară de aceea Goethe, dintr'un în-
 demn foarte cultivat de a se controla,
 s'a silit totdeauna să-și zăgăzuiască
 elementul demonic care-i amenința
 măsura și echilibrul. În Byron el ad-
 mira demonicul în stare nativă ca să
 zicem așa. Il admira dar nu-l accepta.

LUCIAN BLAGA

ALFREDO PANZINI

Rândunicile

Stăpâna, văzând de-jur-împrejurul ca-
 sei „secera și c.ocanul“, s'a apucat de
 frecat. Dăi de zor! Da' de unde! Erau
 făcute cu catran și nu se duceau. Dar
 când a văzut și copacii tăiați, a început
 să tîpe: — Nerușinații! nerușinații! Au
 tăiat până și copacii răsădiți de bietul
 om! Dacă-i așa, vând tot, Mingon, nu
 mai dau pe-aici!

— Apoi de vrei să vinzi, cucoană —
 spunea tata, — mai bine să te hotărăști,
 că așa tot ai mai lua ceva.

— Ce vrei să spui cu asta, Mingon?

— Vreau să spun că au venit niște stră-
 ini din acele părți în care acu fac revolu-
 ție; — s'au uitat încoace și'n colo, iar
 unu' zicea: — „He, ce locuri frumoase,
 ce mult îmi plac! aici vreau să-mi cum-
 păr o casă pentru vară“. Alălalt spunea:
 „Așteaptă drăguțule! la anu ce vine n'ai
 să mai ai nevoie să cumperi. Oricare din-
 tre noi va putea lua ce casă i-o plăcea
 mai mult“. Așa că dacă dumneata cu-
 coană, te hotărăști să vinzi pe dată, tot
 o să pui mâna pe ceva gologani. Da'
 mâine, hm! Nu prea știi!

Pe urmă a venit greva țăranilor. Noap-
 tea se auzca pe câmp, pum, pum! Erau
 împușcături!

Stăpâna era singură și-i era frică.

Unii spuneau că țăranii nu trebuiau să
 se unească cu salahorii de rând, și alții
 spuneau, din potrivă, că țăranii trebuiau
 să țină cu stăpânii, în contra salahori-
 lor.

— D-ta ce spui, Mingon? — îl întrebau
 oamenii pe tata.

Tata spunea: — Băgați de seamă, bă-
 ieți! Acu' le arătăm noi stăpânilor, da'
 pe urmă, să nu ne arate salahorii nouă!

Mama îi spunea tatii: — Se vede bine
 că de-acu' ai îmbătrânit de-al binelea!
 Ce e luat, e bun luat! Pe urmă o să ve-
 dem noi!

În zilele noastre, cu bicicletele, cu mo-
 tocicletele, revoluția o faci bătând din

palme; vin din oraș toți acei semi-dom-
 nișori care vorbesc ca advocații, și dau
 poruncă. Așa dar, a venit ordinul la casele
 stăpânilor; atunci tata a trebuit să ia
 vaca și a dus-o stăpâni sale.

— Îi place ori ba — spunea mama —
 acu trebuie să caute singură de vacă,
 dacă vrea lapte.

— Da bine, Mingon! — întrebă dânsa
 înjosită —, tu îți arăți colții față de mine?

— Eu nu'mi arăt colții —răspundea
 tata, — da de, chibzuește și d-ta! Dacă
 nu ji-i arăt eu, mi-i arată ei mie.

— Cari „ei“?

Pe mine mă întrebă? Xia care țin de-
 acu legea'n mână. Știi dumneata, cucoană
 dragă, ce'nseamnă să fii „boicotat“? Nu
 mănânci, nu bei, nu mai dormi. Te duci
 la prăvălie? Na! pentru tine s'a isprăvit
 tot ce vrei să cumperi! Ai o căpiță de
 paie? Noaptea îți pun foc la ea. Duci
 pâinea la cuptor? Pentru tine brutaru nu
 mai are foc. Mergi pe drum? Și plodurile,
 heimanalele, te flueră 'n urmă; vai de
 piclea ta dacă'i atingi! „Nu uitați — au
 spus — că vitele trebuie să moară de foa-
 me și de sete“. Să auzi în grajdurile mari,
 ce mai răcnete! Parc'ar fi niște bieți
 creștini. Da' acu' legea așa-i.

— Care va să zică mă vinzi!

— Ba eu nu te vând de loc; că vremu-
 rile s'au schimbat, și cu ele m'am schim-
 bat și eu. Dumneata nu spuneai: „Trei
 luni și pe urmă războiul se isprăvește și-o
 să fim cu toții fericiți!“ Pe câtă vreme,
 trei luni au fost de-atunci?

— Dar ție ți se pare cu cale ce faci?

— Văd și eu că-i o vrăjmășie și vrăj-
 măștia nu-i bună niciodată.

Da' dac'asa-i mersu' lumii acuma?!

— Stăpâna sunt eu.

— Așa spui d-ta, da' țăranii spun: „Stă-
 pâni suntem noi!“ Nu ești numai d-ta cu-
 coană, în starea asta, che! Domnu Carol,
 îl știi, un stăpân atât de bun, se duce
 la răzașu' lui — sânt mai bine de o sută
 de ani de când îi stă pe moșie, din moși

VAVELYNA: IARNA

Salonul Oficial

strămoși! — și-i spune: „Fii atât de buti și du-mi acasă o jumătate de sac de grâu”, da acela îi răspunde: „Dacă-l vrei, ia-l și încarcă-l dumneata”. Și s'a întors acasă, bietul bătrân, plângând de inimă rea.

— Ce nerușinare!

— Așa e cum zici, cucoană dragă—făccea tata —, da socotește și dumneata: prea i-au scos din minți pe țărani! „Mergeți la război! Pe urmă o să vă dăm asta și asta”. Nu știi dumneata că cine dă un deget, pierde mâna toată?

Dar cea mai mare nerușinare a fost aceea când au venit rândunelele. După o furtună când marea era neagră ca cerneala, au venit rândunelele. Era pe la jumătatea lui Septembrie, când rândunelele se duc înspre țările lor. Vântul le abătuse puzderie asupra vilei. Să fi fost mii și mii. Se așezaseră toate pe ciubucele ferestrelor, făcând o broderie albă și neagră, deși era mai mare dragull Stăpâna se uita la ele, vorbea cu rândunelele și le spunea: — Rândunelelor, care-ați venit la mine, rândunelelor ce treceți marea, ce treceți muntele, știți voi oare să-mi spuneți une-i sârmanul de el?

Și-atunci se aude pum, pum!

Era fierarul care trasese cu pușca de vânătoare.

Mai grosolan om ca acesta nici că se află: mai beat dimineața decât seara.

Sare în curtea stăpânci, de parc'ar fi fost a lui, să adune de pe jos rândunelele. Și când se vede acolo, încarcă iarăși pușca să mai tragă odată.

Iar dânsa: — Să nu faci una ca asta, nu vreau, sânt în casa mea!

— Ia mai lasă-mă cu casa „dumitale”!

În rândunica trag cum și când am poftă.

— Dar legea nu dă voie să tragi în rândunele.

— De legeți arde „dumitale”! da nu știți că s'a dus legea de-acu?

Stăpâna se prinde cu mâinile de țeava puștii, ca să nu'l lase să tragă.

— Nu se omoară rândunelele! — striga.

— Te rog să nu te ei la ceartă cu mine, — țipă el.

— Ah, dac'ar fi aici bărbatu-meu, dac'ar fi el, nu țai bate în așa hal joc de o femeie, tâlharule!

Și-l scuipă în față.

Am dat fuga noi, dar ce-am tras până s'o desprindem de țeava puștii!

— Bagă de seamă cucoană, că omui de treabă, da când nu te-aștepți se sloboade pușca!

Iar dânsa: — Ce'mi pasă de-acuma!

Și scuipa.

Acela spunea ducându-se: — Mulțumește lui Dumnezeu că îți trăgeam!

În urmă-i stăpâna plângea și aduna de pe jos rândunelele moarte.

(tradusă din ital. de)

ALEXANDRU MARCU

Tonitza

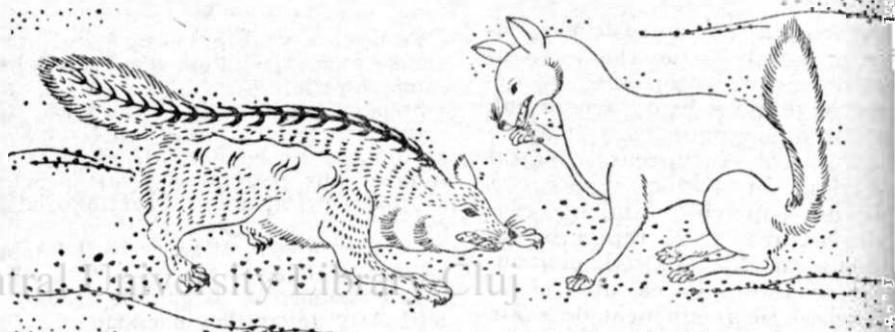
Nevroză prelină electric prin nervi
Nevroză fluidă, penel tremurând,
Vieață ascunsă prin game și tonuri,
Lumină vărsată cromatic, vibrând.—

Membrană-oscilând în haotic neant,
Membrană-ascuțită smulgând ritmuri noi,
Natură diformă cătând echilibru,
Fir alb de lumină, fășnit din noroi. —

Rezi umbre brăzdate pe fețe de Crist,
Materie rece mișcându-se 'n soare,
Dureri ațipite 'ntre cărji și 'ntre ziduri
Vagi-triste-armonii, care plâng în culoare.—

Carminuri tari, stoarse din roșu de mac,
Svârlite pe buze tânjind, de fetiță,
Ochi plânși, care'n spasmi și'n umbră se sting
Tristețea eternei materii: Tonitza. —

G. NICHITA

Ce iureș fără de svon!...

Ce iureș fără de svon! Ce cântec, cu vine de aur prin-
trânsul, și totuș ca un prohod de monoton!

Ca un alai, ce taie lanul cu maci de Mai, și chiot de
sărbătoare, cuprinzătoare,

În mine o veselie s-a zămislit.

Și a sărit: și mă târăște cu ea de mână; și mă alcargă
ca un copil; și mă privește, ca o bătrână; și-mi spune:

„Gândul, alungă-ți-l!” — Plutește?.. Merge?.. (O fi vreo
zână!

Ce veselie fără tipar! Așchii de umbră și de cleștar;
boare de vară, cu gust amar; mi-e sprinten pasul dar
tot mai rar!

Ce veselie! Parcă'i o spuză!.. Imens, un zâmbet, dar
fără buză (fără de forme, fără de sens, fără de chiag);
ca o meduză!

E o veselie care mă soarbe!

E un cires împărătesc,
ce-l creșe îl leagăn și din mine fără nectare îl nutreșc.

Și-n freamătul lui creșc, stau sus prin crengi și poposeșc,
stau gânduri oarbe.

E-o veselie ca de pământ! E-o veselie fiindcă tot sânt:
fără lumină și fără zăre, o bucurie de 'nsămănare, de
soare mare, de ploaie tare, de încrucișări de roți de
care...

E-o veselie fără de scrum, o veselie de volum, de umbră
lungă și de drum; (fără de vis, fără de dor, fără de
gând)!

E singura veselie pe care n'o port plângând..

ION MARIN SADOVEANU

Critica și contemporanii

Creatorul de artă a fost socotit, încă în epoca lui Platon, ca un exemplar supra-natural, un ales al zeilor, care îl inspiră, deschizându-i zăgăzurile sufletului, ca să se scurgă prin el tot fărâșul divinității, oferit oamenilor spre a aduce aminte de esența lor cerească. „Fiindcă poetul”, zice Platon, „e o ființă ușoară, înaripată, sfințită, care nu poate crea nimic înainte de a simți inspirația, înainte de a pierde judecata. Atât timp cât n'a primit acest dar din cer, orice om e incapabil să facă versuri și să rostească oracole” (Ion).

Punctul acesta de vedere, firește, e omologizat neconștient, apare mai ales foarte accentuat în epoca romantismului.

Opera poetică”, scrie V. Hugo, „reprezintă din două fenomene intelectuale: inspirația și inspirația. Meditația este facultate; inspirația este un dar. Toți oamenii, până la un anumit grad, pot fi inspirați; puțini însă sunt inspirați. **Spirita fiat ubi vult.** În meditare spiritul se trezește; în inspirație el se supune. Acela care nu dă această forță este mult mai puternic ca noi” (Idées au hasard, I).

Filosofii post-kantieni degajau în fenomenul estetic ideea din materie. Treburile dela inconștient la conștient, atât Hegel cât și la Schelling sau la Schopenhauer demonstrează până la un anumit punct „delirul” geniului în artă, filozofie și religie.

După perimarea romantismului în perioada contemporană formula platoniană rămase aceeași în esența sa, a doborât însă o fizionomie mai... științifică. Va mai fi vorba, ca la Platon, de delirul muzelor, în care sufletele tandre și călinate sunt trezite și transportate în vârful împădurite, unde ele se leagănă acolo până acolo, ca fluturașii sau ca amăntele; nu ni se va mai spune că oamenii fără preocupările înalte ale fructului, binelui și adevărului rămân greu aplecați spre pământ, ca animalele având ochii îndreptați numai după soarelui, mistuindu-se de foame și de draconi (Republica).

Nimic din toate acestea, însă vom conștientiza, că nici un soi de oameni nu e mai urgisit de către aleșii muzelor mai ales, decât criticii socotiți drept niște paraziti ai artei.

Artiștii li disprețuiesc cu ură, fiindcă sunt oameni de rând, care îndrănesc fără „inspirație” să se ocupe de cei „inspirați”; oamenii de știință pozitivă suferă în fața eforturilor cheltuite zadarnic pentru un obiect, care, prin definiție, nu e... științific; iar publicul cel mare dă din umeri, clătinat adesea în convingerea lui, că un critic e un îndrumător, un factor în economia timpului, care să răspundă la menirea de a nu mai aștepta solăserarea unei opere prin așternerea răpezii cenușii a trecutului. Și în felul acesta o generație, sau o serie de generații să facă o deșartă experiență, care să fie compromisă în fața celor următoare.

Inutilitatea criticii este deci clamată aproape pretutindeni, iar cercetarea literaturii îmbracă încet-încet haina istorică, devenind o disciplină exclusiv analitică bazată pe desfășurarea momentelor în timp, activitate în care e greu să se mai compromită cineva, fiindcă totul se reduce la un lanț de constatări documentate în legătură cu „autorul”.

Va fi vorba de clima în care trăiește; mediul unde se dezvoltă, și momentul, în care apare el; ceilalți autori, pe care i-a frecventat durerile și bucuriile sale personale, sau dorurile și amoro-

surile de care un suflet ales a fost etc....

„Suflet ales”, iată tot ce ne poate spune înțelegerea omenească dela Platon până astăzi în legătură cu misterul creației artistice.

Până la romantici „sufletul ales” era privit cu grația teologică; dela romantici încoace, el este scrutat în gospodăria sa exteroară cu priceperea economistului, care ar studia producerea, distribuția și consumarea bogățiilor sufletiste ale aleșilor.

Decât că „alesul” nu se poate identifica întocmai, cum se procedează cu un acid, întrebându-se hârtia de turnesol, și apoi, chiar dacă ar fi un acid, „alesul” nu-și va putea schimba proprietățile, după cum e conținut într'un borcan, într'un butoiu sau într'un flacon, nici după cum acidul e din Franța, din Japonia, sau din California, și nici dacă el provine pe cale de laborator, sau pe cale organică.

În toate împrejurările, acidul va înroși hârtia de turnesol, fiindcă e acid.

Procesul acesta, prin analogie, însă poate fi regăsit, și în fenomenul estetic. Opera de artă va emoționa oricând și oriunde un suflet normal organizat. Subliniem: opera va emoționa, nu autorul.

Asupra operei de artă însă procedeul istoric devine sec. În cel mai bun caz, abia dacă se ajunge cu oarecare folos să se stabilească legături genetice cu alte opere, fără ca geneza aceasta să determine valoarea operei izvorâte, sau a izvorului în sine. Folosul cel mare al unor asemenea cercetări consistă din posibilitatea unui examen comparativ între model și prelucrare, spre a se putea determina mai decisiv caractererele proprii inferioare sau superioare ale operei prelucrate.

În felul acesta istorismul literar, spre pildă, va putea studia opera, iar nu pe autor. Un exemplu ne-a dat în ultimul timp d. Ch. Drouhet în lucrarea sa „**Vasile Alecsandri și scriitorii francezi**”, carte cu o metodă riguros științifică, deși poate autorul nu trage toate concluziile.

Natura emoțiunii de artă depinde de valoarea estetică a operei de artă, nu din faptul că autorul ei, să zicem V. Hugo, s'a născut la 26 Februarie 1802, la Besançon, unde tatăl său era ofițer, și că sângele părinților săi au făcut ca

Victor să poarte în vinele sale urmele „d'un sang breton et lorrain à la fois”, deși frații săi: Abel și Eugène n'au avut nimic din darurile fratelui lor, a-fară poate de asemănarea lor fizică.

Critica operei de artă sau critica estetică, cu toate acestea se prezintă în privința autorității sale destul de avară.

Criticul istoric va privi în urmă mai ales, cel estetic în față, dar judecata de valoare, pe care o dă cel din urmă e agrementată de multe ori cu elemente străine esteticii, mai cu deosebire față de contemporanii.

E foarte ușor să-ți dai seama, după 20-30 de ani, cât de falsă a fost judecata emisă de unii dintre criticii, care n'au avut nici pregătirea necesară, nici probitatea profesiei lor.

Critica estetică e declarată inexistentă, fiindcă se ia ca punct de plecare tocmai aceea, care e lipsită de temelie.

Firește, când se va lua drept criteriu în materie de autoritate critică următoarele rânduri scrise a doua zi după premiera unei comedii de Caragiale (13 Aprilie 1885), falimentul unei asemenea critice este cert.

„Și ce piesă? O stupiditate murdară, culeasă din locurile unde se aruncă gunoii. Femei de stradă de cea mai joasă speță, bărbierei și ipistați, în gura cărora se pun cuvinte insultătoare pentru mișcări ca cea dela 11 Februarie, pentru libertate și egalitate, care sunt baza organizației noastre politice” sau

„Ziarul XXX publică în numărul său de ieri două articole foarte drepte la adresa direcțiunii teatrelor, prin care critica drumul, pe care a apucat... Avis celor în drept a lecui răul”.

Astăzi surădem în fața acestor „revolte cetățenești”, e adevărat, dar critica celor nechemate a început să facă pe toți a râde de orice fel de încercare de a face critica, chiar când suportul estetic n'ar mai îngădui oricărui om, poartă foarte de treabă, să-și etaleze gusturile și preferințele sale personale.

Dar să nu credem că fenomenul e specific românesc.

Vom lua la întâmplare cazul unui mare scriitor francez față de unii dintre contemporanii săi. E vorba de Flaubert, în „**Madame Bovary**”.

LEȚIȚIA AL. STAMATIAD: PEISAGIU

Ită ce se poate citi în **Journal des Débats**, 26 Mai 1857 (M. Cuvillier Fleury).

„...acest stil atât de ciudat fiind vulgar și pretențios în același timp, unde „sufletul“ face o atât de bizară alianță cu pomada unde „realismul“ jindind către simplitate cade în manieră... Un publicist celebru zicea la 1830, că a făcut timp de 15 ani același articol. Am putea zice mai bine, că romanul și comedia ne dau de 10 ani aceeași femeie. Emma Bovary este Marguerite din „**Dame aux camélias**“, ducesa din „**Dame aux perles**“, Suzanne din „**Demi-monde**“, toate eroinele dramelor lui Dumas-fiul sub un nume nou... Flaubert este însă un pictor exact...; asemănarea cu realitatea va crăpa ochii, dar nu vizează inima... Dacă totuși ar trebui să aleg între „**Madame Bovary**“ și „**Les aventures de Mademoiselle Mariette**“, între manechinele grosolane și fardate ale lui Flaubert și fotografiile „a outrance“ ale lui Champfleury — o spun verde: îmi place mai mult Champfleury“.

Ită-l și pe Paulin Limayrac în **Le Constitutionnel**, 10 Mai 1857:

„...Firește, nu contest nici spiritul, nici talentul lui Flaubert, Dumas-fiul și Taine. Mi se pare numai, că arta lor este de mână a doua și că dacă tinerele generații n'ar trebui să aibă alte modele decât acestea, atunci ele nu vor fi deloc favorite de cer. Noi merităm o soartă mai bună decât o asemenea literatură și vom avea-o“.

Dar A. de Pontmartin din **Le correspondant**, Iunie 1857?

„...**Madame Bovary** este exaltarea bolnavicioasă a simțurilor și a imaginației într-o democrație nemulțumită... Acum treizeci de ani un scriitor vestit definise romantismul: „liberalismul în literatură“ — Noi vom zice pe socoteala noastră, că realismul nu este și nu poate fi decât democrația în literatură și „**Madame Bovary**“ ne servește cu dovadă“.

Cea mai interesantă judecată este însă a lui Dumesnil, din **La chronique artistique et littéraire**, 3 Mai 1857.

„...Cartea aceasta este una dintre cele mai imorale din câte cunosc... ea e făcută din reminiscențe în felul acelor comedii moderne compuse scenă cu scenă pe foi volante, care rămân amestecate într'un saltar luni întregi, dar pe care într-o bună zi le adunăm spre a alcătui o operă întreagă“...

Revue des deux Mondes, 1 Mai 1857, și-a spus și ea cuvântul prin pana lui Ch. de Mazade:

„...Autorul (în „**Madame Bovary**“) înfățișează obiectele, ca să zicem așa, pe din afară, fără a pătrunde în adâncimile vieții morale; el crede că descrie scene adevărate și pasionate, dar ele nu sunt decât bizare, sau sensuale. Printr-o ciudățenie în plus, acest roman conține și o idee, o cugetare socială, deși ideea aceasta nu e prea ușor de desprins și autorul, sub forma unui compliment, zice avocatului, care l-a apărut, lui Sénard, că prin magnifica sa pledoarie el a dat operii o autoritate neprevăzută; romanului **Madame Bovary**, e inutil s'o mai spunem, că pledoaria lui Sénard i-a dat o autoritate neprevăzută; rămâne de văzut, dacă **Madame Bovary** poate să facă același serviciu lui Sénard“.

Noi cei de astăzi, după 70 de ani dela această primire triumfală a romanului lui Flaubert, putem admira în liniște, atât adâncimea creațiunii de artă, care este **Madame Bovary**, cât și întinderea fără sfârșit a nepriceperii omenești, ce poate compromite atât de decisiv critica aceasta, căreia i se dă pe nedrept

In noapte

Mă tot chema afară, cu vorbe omenești,
Cântându-mi la fereastră și'n cânt vru să mă 'mbie...
Eu ascultam în vatră bătrânele povești
Și l-am chemat în casă, dar n'a voit să vie...
— Și'n noapte suflet geamăn mi-a plâns pe la ferești.

— Ce vrea să'mi spună oare? — Când am ieșit să'l chem,
Săruturi înghețate din prag mă'ntâmpinară...

Și-am auzit în codru răsunet de blestem...

— Dureri nebănuite strivite sub povară,
In gândurile nopții le auzii cum gem —

Dar n'am găsit pe nimeni și glasul omeneșc,
De parte, mai departe rostogolia cuvântul.

— Simții ogoare 'n mine că se desțelenesc,

Am vrut să pot cuprinde tot ce'mi rodi pământul
Și-am deslușit în suflet cum plânsetele cresc.

EUGEN VICTOR

în asemenea împrejurări, numele de critică estetică.

Dintre contemporanii săi, Flaubert a fost apreciat în romanul acesta de către Sainte-Beuve, V. Hugo, Théophile Gautier, Paul de Saint Victor, Taine și alți literați de o notorietate variabilă.

Nici unul sau aproape nici unul dintre ei nu a recunoscut pe cale strict estetică valoarea romanului lui Flaubert.

V. Hugo, șeful școlii romantice, saluta în Flaubert pe șeful unei alte școale, cu care gloria sa nestirbită încă îi îngăduia să fie destul de generos.

Sainte Beuve, teoreticianul aceleiași școli literare perimate, scria:

E o carte (**Madame Bovary**) de citit după ce ieși dela o comedie de Alexandru Dumas-fiul, sau după ce ai aplaudat „**Les faux Bonshommes**“, între două articole de Taine... Căci în multe locuri și sub forme diferite, cred că recunosc sezonele literare noi: știință, spirit de observație, maturitate, forță, puțină asprime“ (**Causeries du Lundi**, t. XIII).

Sainte Beuve ținea să fie la punct, să nu se izoleze de o școală literară ce avea viitorul deschis în fața ei. E de reținut alăturarea lui Flaubert de Dumas-fiul, asociere pe care o găsim la toți contemporanii lui Flaubert.

Taine credea că, dacă tovarășia lui Baudelaire este neprielnică, aceea a lui Flaubert e foarte bună și că „nu cunoaștem roman mai frumos dela Balzac“ (**Lettre a J. J. Veiss**).

Realismul „avant la lettre“ al lui Balzac îi rămurea lui Taine apariția lui Flaubert și autorul celor trei coordonate literare era mulțumit. Nimeni însă dintre contemporanii săi nu l-a admirat mai frenetic decât elevul său în ale literaturii, Guy de Maupassant. Și e explicabil. Era o datorie de conștiință față de șeful școlii, din care făcea parte și mai ales recunoștință față de cel ce l-a inițiat în tainele literaturii.

Oricine ar cerceta oglindirea unui mare artist în sufletul contemporanilor săi imediați, ar putea constata aceeași stare de lucruri.

Istoricul nu va îndrăzni să se ocupe de contemporani, iar criticul estetician se va ascunde în ponele unor exemplare ca cele amintite la început, sau va fi mână alături de făgașul cercetării strict estetice mai mult de considerațiuni, dacă nu contradictorii, dar în tot cazul străine scopului urmărit.

Un critic adevărat va fi apreciat însă numai după justetea valorificării contemporanilor săi. Aceasta este piatra de încercare a criticului veritabil.

Dar atunci totul s'ar reduce la un cerc vițios: criticul, care înlocuiește consacrarea timpului, va trebui să fie

judecat tot prin consacrarea trecutului.

Cu alte cuvinte nu trebuia să ne teptăm trecerea timpului spre a stăta dacă o operă e bună sau nu, că ne vom adresa criticului, care nu deca înaintea timpului, însă judecării va fi apreciată tot după trecea aceluiași timp.

S'ar părea că aci este cheia lipsei încredere ce se acordă criticii și probabil chiar rostul disprețului aruncat pentru critica în genere, în afară funciara incompetență, de care ar face responsabil, prin definiție, pe de esență ordinară, când acesta se ocupă de lucruri ce i-ar depăși puterile.

Decât că mijloacele de apreciere, care estetica investeste pe cercetătorii operelor de artă, nu sunt atât de serioase pe cât se crede.

O analiză atentă, mai ales atunci când poate face pe mulți să surprindă esențial și identic la toate școlile rare, spre pildă, la toate operele dela început și până în zilele noastre.

Găsirea acelu „nu știu ce“, de care s'a zis „că e mai ușor să-l simți decât să-l cunoști și că ar înceta să fie un „nu știu ce“, dacă am ști ce este, natura sa fiind incomprehensibilă și, că nu există nimic cunoscut, nici mai necunoscut în lume, aceasta ca „nu știu ce-ul“ din operele de artă, sau dacă întâmplător am ajunge să știm acest „nu știu ce“ care ne surprinde, n'am mai fi atât de mișcați, atât de încântați, cum suntem în prezent, dar, că el nu a fost descoperit încă, nici că am putea vreodată descoperi acest mare mister al naturii“; (**6 heures, Les entretiens d'Ariste et de Gene, V. Le je ne sais quoi 1674**), „nu știu ce“ așa dar, pe care îl recunoaște până la un punct ca și cum îl veni regăsi și studia în înfățișarea lui de „știu cum“, spre a ajunge la concluzia de „știu când“, o operă de artă.

După cum nu știm ce este sufletul, dar știm care sunt proprietățile lui, când distinge un om în viață de un dăvr; nu știm ce este propriu zis tricotitatea, dar o putem întrebuința atâtea chipuri, dela luminat până la radiofonie; tot asemenea nu e imposibil să recunoaștem proprietatea, pe care are opera de artă de a ne emoționa specific, identificând și verificând specul acesta cu ajutorul extragerii care este esențial și identic cu toate vărătele creațiuni de artă, fără să gândim la epoca, fără să ne preocupăm de școala, din care fac parte. Și aceasta este obiectul esteticii, iar aplicabil asupra operelor, care se ivesc, este mai rostul criticii estetice.

SCARLAT STRUȚEANU

Salonul Literar

Avem sub ochi numărul 12 din revista noastră pe care de un an de zile o șoate, la granița noiei Români, la Arad, poetul Al. T. Stamatiad. Ca și altădată, în decursul celor 12 luni, cedăm aceluiaș dublu sentiment de încântare și de grațitudine pe care ni-l procură revista d-lui Stamatiad.

O tehnică sobră, o acurateță tipografică realizând aproape un record pentru vremurile acestea de neglijență a tiparului, un material variat, literar și informativ, literatură originală și traduceri, esesuri și cronici — iată atâtea calități ce fac din fiecare număr al revistei o atractivă alegere și din colecția toată o prețioasă antologie a anului literar ce se trece.

Dar mai presus de meritele acestea vizibile, opera poetului Al. T. Stamatiad are o semnificație care trebuie în deosebi accentuată.

Al. Th. Stamatiad

Salonul literar este o izbândă culturală cu atât mai prețioasă cu cât vine de la un suflet entusiast al vechinului regat sălășluit între frații dormăci de scris și de cultură românească. Să nu uităm că Al. T. Stamatiad este și profesor de limbă și literatură română la liceul Moise Nicoară din Arad și că verbul lui cald răsună în inimile atâtor tineri ascultători după cum scrisul lui și pasiunea de literatură se traduce în dragostea cu care dirijază această revistă, pe care pentru cinstea Aradului, am dori-o nepărat continuată, din Septembrie încolo.

Nimic n'ar putea da, însă, o mai justă și agire a valorilor contribuției pe care le cuprinde colecția anuală a Salonului literar de cât această enumerare a colaboratorilor pe care directorul i-a alăturat frumoasei lui întreprinderi culturale. Au colaborat între 15 Martie 1925—15 Mai 1926 la Salonul literar d-nii: Leo Bachelin, G. Bogdan-Duică, V. Bogren, Emanoil Bucuța, Ch. Ad-Cantacuzene, Mihail Celarknu, A. Clarnet, Al. Constantinescu, A. Cotruș, V. Demetrius, A. Dominic, George Dumitrescu, Alexandru Gherghel, Al. Grigoriu, P. Grimm, E. Lovărescu, Ion Minulescu, D. Nanu, Al. Negură, Perpessicius, George A. Petre, Marcel Romanescu, Const. Săineanu, Grigore Sălceanu, Egumenul Soraam, Theodor Solacolu, Eugeniu Speranția, Al. T. Stamatiad, Eugeniu Ștefănescu-Est, Elena Văcărescu, Tudor Vianu.

Și de ce vorbeam de un dublu sentiment de încântare și de grațitudine, pe care ni-l procură admirabila revistă a d-lui Stamatiad: Salonul literar.

Instinctul artistic

„Întâia cauză a artei — scria germanul Grosse — este instinctul artistic, un instinct asemănător jocului, un joc al facultăților fizice și intelectuale, combinat cu instinctul imitației”.

Nevoia estetică nu e proprie omului civilizat. Ea s'a manifestat — tot atât de intens — și la omul primitiv, în strânsă legătură cu credințele lui religioase. Sociologic vorbind, arta nu se poate considera decât ca un fenomen social, ca un derivat al realității sociale a unei epoci.

Realitatea socială a primitivilor era cea mistico-religioasă. De aceea și arta primitivilor era derivatul religiei lor. Târde a remarcat cu justețe că printre primele origini ale artei se numără: ceremonia și cultul. De aceea, după el, nu arhitectura a fost prima artă, ci cuvântul. Din cuvânt, scris sau vorbit, a răsărit ori și ce artă. Primele două arte, ce au procedat direct din arta vorbirii (care n'a fost decât ruga către zeu), sunt: arhitectura (templul pentru rugă) și muzica (cânțece pentru rugă).

Analizând și mai adânc viața religioasă primitivă putem să descoperim, mai clar, originile artei, cari se identificau în deosebi cu riturile religioase. În riturile religioase au luat naștere muzica și teatrul religios, cari au devenit — târziu de tot — muzică și teatru artistic. Durkheim, care ne-a înfățișat așa de cuprinzător viața religioasă a clanurilor australiene, a arătat în acelaș timp că: „culturile ne pun în evidență elementul recreativ și estetic din religie”. „E un fapt cunoscut, continuă Durkheim, că jocurile și principalele forme ale artei sunt născute din religie, tocmai pentru că cultul avea de scop și recrearea”.

Din diferitele rituri — procesiuni, cu decoruri și muzică la statuia zeului — totem — au luat naștere adevărate reprezentații teatrale. Exemplificăm câteva din aceste rituri, generatoare de instinct teatral.

Riturile mimetice constau în mișcări și strigăte, cari aveau drept obiect de a imita, în diferitele sale atitudini sau sub diferitele sale aspecte, animalul a cărui reproducere era dorită.

La tribul Waramunga ritul reprezentativ consta în a rechema trecutul, prin mijlocul unei adevărate reprezentații dramatice. Astfel serbarea zisă a șarpelui negru se desfășura în chipul următor: doi proeji, împodobii cu desemnuri reprezentând șarpele negru, aleargă, săr. joacă, până ce cad, istovii, la pământ.

Atunci, asistenții vin și mângâie, cu blândețe, desemnurile emblematice. Se spune că gestul acesta place mult șarpelui negru.

Sărbătoarea în onoarea șarpelui Wolunqua constă numai în a reprezenta trecutul cu singurul scop de a-l reprezenta, de a-l face viu în mintea indivizilor. Wolunqua este o ființă unică și pur mitică. E închipuit ca un șarpe colosal, cu coada pe pământ și cu capul în nori. Servește de

nume colectiv și de emblemă grupului de indivizi, ce vede în el un strămoș comun. Dela el, credincioșii nu cer nimica. Il sărbătoresc numai de dragul de a-l sărbători. Se celebrează, fiindcă l-au celebrat strămoșii, se celebrează prin tradiție. (Artă pentru artă!..).

Există apoi rituri vesele, de îmbucurare; de asemenea și rituri triste — cari tind a face față unei nenorociri și a o deplânge. (Origina diviziunii în comedie și tragedie!).

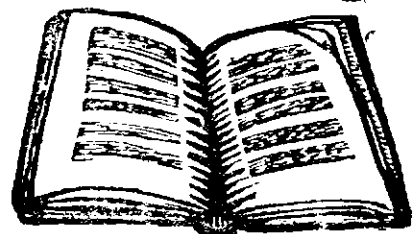
La fel grecilor antici, delo multe rituri, australienii excludeau pe femei și pe copii, ca unui nevrednici să comunice cu divinitatea și să se împărtășească cu harul ei. „Asemenea dramei — scrie Durkheim — riturile sunt streine de ori și ce scop utilitar, ele fac pe oameni să uite lumea reală, pentru a-i transporta în altă lume — ideală — pentru a-i distra, pentru a-i recrea”.

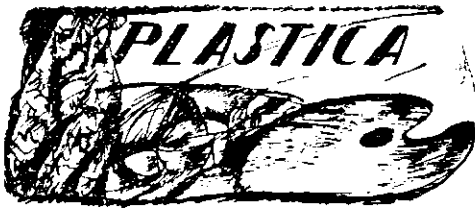
Dar, observă Durkheim „un rit este și altceva decât un joc; el e viața serioasă”.

Lucru, foarte explicabil, dacă ne gândim la strânsa uniune dintre religie și viața cotidiană cu toate manifestările ei, la primitivi. Lévy-Bruhl — un continuator al lui Durkheim — remarcă, în acest sens următoarele: — „Dansul este pentru primitivi o a face ceremonioasă foarte serioasă, mai mult un cult și o invocare, nu numai o distracție. Literalmente, termenul pentru a dansa, înseamnă la ei a lucra”.

Un fapt câștigat pentru toate școlile sociologice, este constatarea că realitatea spirituală a vieții primitive era religioasă. Această realitate religioasă era uniformă, omogenă. Ea închidea în sine toate posibilitățile viitorului. Progresul social a dus la o descompunere a unității primitive, în o serie de alte realități, ce și-au căpătat autonomie: cea juridică, cea morală, cea estetică. Dar instinctul artistic, despre care vorbim, a existat, cuprins și închis în instinctul religios. Din acesta a derivat el, cu timpul, cum au derivat și celelalte instincte, esențialmente sociale. Iar forma primă de manifestare a instinctului artistic, a fost instinctul teatral și instinctul muzical (ritul și cântecul rugăciunii). Din dansurile și chiotele dezordonate ale sălbaticilor în juul unei pietre, cu închipuite puteri dumnezești, au răsărit teatrul și muzica — rudimentare și schiloade la început, definitive și superbe — astăzi.

N. N. MATHEESCU

„SALONUL OFICIAL“

(Sala Adam Bălțatu)

V

Traversând diagonal tinda rotundă a Ateneului, ne îndreptăm spre ultimele trei săli ale „Salonului Oficial” săli joase, mici, umede, neîndestulat luminate — sarmale.

Aici se află totuși reprezentată, în cea mai mare măsură, energia tânără a plasticității românești.

E neastâmpărată, capricioasă, uneori pornită pe căile păcatului, dar nici o dată desvătăguită.

Tinerețea pasionează chiar când e nebună. Fiindcă nebunia tinereții e un prisos de viață — care se stânge curând — și de pe urma căruia, ca într-o livadă după o furtună repede, culegi, câteodată, surprinzător de aleasă părgă.

Dar să nu zăbovim prea mult în pragul ușii, ci, lăsându-ne pe sală galoșii pedantismului — să pășim feciorelnic în odaia copiilor.

Cel mai fraged dintre toți — și totuși așa de îndelung vagabond pe stea fetică a sentimentalismului pictural — e de bună seamă :

BĂLȚATU

pe care aproape nu-l mai recunoaștem.

Monografiștii d-sale — ah! Doamne... monografiștii aceștia cu mentalitate de frâușin și limbușie de reporter! — vor fi fost desigur alarmați de noua îndrumare a d-lui Bălțatu — și-l vor fi almonestat, ca pe un școlar — pe care-l vroiau ascultător și nădăflet — surprins asupra chiulului.

Nudul d-lui Bălțatu expus anul acesta, a fost pentru noi o surpriză. Și una din cele mai plăcute.

D-sa atacă, de data asta, în plinul ei, problema picturală, pe care, până acum, o înconjurase din timiditate, sau poate — și credem aceasta mai lesne — din graba de a răspunde, pe piață, la cererea negustorilor și-a unui public cu avere improvizată și gust echivoc.

Dela eboșurile d-sale — invariabil aceleași — unde o culoare flecută se așternea, lăptos și suficient peste contururi fără soliditate și fără caracter; dela temele d-sale de un pitoresc ieftin și banal, — Bălțatu a trecut, aproape direct, la studiul atent al materiei, la pasta consistentă și adâncă, la urmărirea în deaproape a unei construcțiuni vânjoase, și a unui contur, din care ambiguitatea este hotărât și definitiv alun-gată.

Dacă, în aceeași măsură, Bălțatu va și să se concentreze și în alegerea subiectelor sale — (i-am recomanda cât mai mult îndrăgirea omului) — avem nădejdea că, foarte curând, va izbuti să se afle pe sine, ceea ce, în artă, este o netăgăduită și temeinică izbândă.

Nu tot aceeași schimbare se întâmplă, însă, cu

BĂEȘU

care a rămas la prima manieră a lui Bălțatu, — caracterizată mai sus, — de bună seamă agreată de un public cu înstrucție de almanah și sentimentalitate de manicurist, — dar care, deși uneori remuneratorie, nu poate stabili o reputație serioasă unui artist.

Credem că rândurile acestea nu vor scobori în sufletul, prea tânăr, al d-lui BĂEȘU, descurajarea, ei, dempotrivă, îi vor sluji de stimulent.

„Fetia în roșu” a domnișoarei CORNELIA BABIC prezintă, pentru noi, un farmec deosebit.

În compunerea, oarecum naivă și în culoarea pasionată, are, laolaltă, nu știu ce pervers și virginal.

Însă o mai mare grijă a formei — (poți fi adănc expresiv, fără să schimonosești) — și o mai atentă concentrare asupra pastei — (poți fi suav, cu materie consistentă) — ar completa firesc calitățile acestei tinere debutante.

C. VLĂDESCU

are — între altele — un portret de femeie, inteligent compus — și colorat, în carnație mai ales, cu o vădită înțelegere a materiei.

Dacă relația de pastă, între carnație, haină și decor, ar fi fost mai unitară încheagată, portretul acesta ar fi făcut o serioasă concurență atâtor lucrări, de încontestabilă valoare, ale actualului Salon.

I. STATESCU

e încă pe cărarea întortochiată a căutărilor.

Dintre „natura moartă” și „peisaj” — (prea distonant colorate) — preferăm „nudul” d-sale, unde preocuparea de a da ansamblului un ton melodic ne în dreptățe să credem că d. Stătescu, e înzestrat cu reale calități de pictor — care câtă să fie sânguinos cultivate.

I. STEURER

debarasat de fantasticul d-sale decorativ, quasi caricatural, ne dă o serie de peisajii de o rară și distinsă simplitate. L'am dori însă mai amplu — și mai barbat, în viziune.

II. CREȚULESCU

plutește încă într'un eclectism nebulos. Nu e lipsit însă de gingășie în capetele d-sale de femei. Dar o gingășie înexpresivă și — pictural — ieftină.

GH. CHIROVICI

are, în „Rugăciunea” incontestabile calități de ton. Compoziția însă, e desmădulată și, întrucâtva goală.

LUKY GALACTION

ar fi putut realiza o frumoasă pânză de portret, dacă ar fi știut să rămână constant aceeași în felul de a privi natura — și în maniera de a interpreta. Puternică în ansamblu, lucrarea d-soarei Galaction pierde mult, examinată parțial. E o veșnică ciocnire, care impresionează urât retina, între tehnica, urmărind realizarea volumului prin planuri strâns alăturate, aproape o modelare, — și între tehnica emblematice decorative, așternută, aproape grafic, pe un singur plan-tapel, care nu se leagă cu prima, și descumpănește privirea cercetătorului atent, doritor de unitate organică.

Lipsa unității tehnice, trădează lipsa unității de viziune și a unității de senzație. Sau descoperă absența concentrării, care e una din bucele diletanțismului. Abuzul de vopsele, violente și ordinare, cu platitudinile de Enoleum — mai adaugă pânzei d-soarei Galaction o notă de afectată și inutilă brutalitate.

GEORGETA HOLTAN

are mult sentiment interior în coborârea d-sale, de pe cruce. De ce însă, și aici tendința unei aproape caricaturizări în formele cari cereau să fie, față de temă, totmai din potrivă, ideal spiritualizate?

PAPA TRIANDAFIL

talent disciplinat — dela care nădăjduim mult, în viitor. „Prietenul” d-sale e un foarte reușit portret.

MOGA

„Copilul” d-sale e încă o lucrare de

geolă — nu lipsită totuși de calități.

CIUNTU

are două mici desene, în creion colorat atent urmărite.

GROSSMAN BULIGHIN

știe să compue inteligent și să spiritual, afectarea cubistă, însă, un desen de viziune clasică — o obsesie neserioasă.

În artă, ambiguitatea e compoziție.

LUCIA BELLER

expune un foarte interesant proiect vitraliu, cu frumoasă flantezie în ceea ce privește decorativul linear și destul de gică constructivă. Coloratura d-sale însă cam monotonă și poate prea nădă.

Vitrăliul e născocirea Nordului, o mosfera de plumb, prin care soarele bea se bănuiește. El câtă să mulțumească și să înveselească raza anemică a lumii, smulgând, pentru interioarele obscure și reci, zămbetul cerului, absent.

ELENA POPEA

știe să stabilească interesante armonizări și să compue ingenios, chiar cu mente insignifiante. Nu are însă de perzistență în meserie. De aceea, pânzele d-sale lasă privitorului o impresie prea ușoară — de improvizată și nu-l mai rechiamă.

VAVELYNA

are aici o „iarnă” cu frumoase înțelegeri de culoare. Dar e slab compusă: colorul din stânga murele mai mult un fel de fără să se lege organic de rest. Dintre minteri, într-o pânză orizontală, ori riscă, abuzând de paralelisme verticale.

BRATEȘ PILLAT

s'a luptat cu o temă grea, și ades îngrată: portret, mărimă naturală — aquarelă. Cutezanța aceasta desvăle energie rară și o pasiune, care nu s'a potestată.

CORNELIU MIHĂILESCU

e încă în faza, ultimă, a experimentului cubisto-constructivisto-integralist. Încurajăm pe calca aceasta — dar nu-l dojenim. Îl așteptăm să se scască.

S. CONSTANTINESCU

e un talent serios, cu un gust formidabil și o mare disciplină interioară. Pe cele d-sale, în primul rând, tradează certe calități cu prisosință.

AREPIH

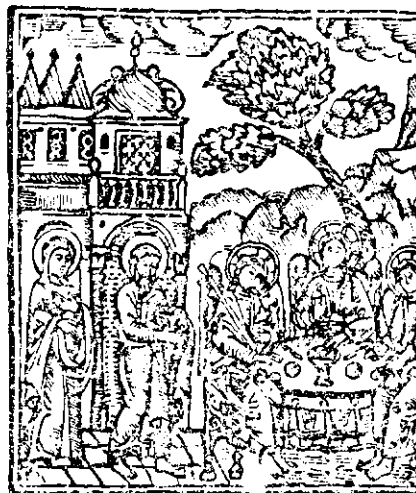
ar putea să ne dea lucruri foarte interesante, dacă ar stărui mai adânc asupra materiei.

ALEX. POP

cu cele două portrete în desen, ne testează exercițiile școlărești, după

Preferăm însă, ori când, desenele acestea — picturilor d-sale, din sala Eder.

N. N. TONIT

Cronica muzicală

Unul concert simfonic. Inchinat societății compozitorilor români

— 23 Mai 1926, Sala Ateneului —

A fost încropit în pripă un ultim concert simfonic; consacrat muzicii românești și orcheștrii și public și vremea împotriva; dar s'a isbit, în fine, se dea. Nu din lipsa materialului pentru întocmirea programului, nu din pricinile interioare deci, concertul abia a avut loc, și din pricinile exterioare încă mai secundare. Dar cu atât mai de răstăcere. Afizele vesteau, mai de aproape chiar de a se fi căpătat siguranță în darea concertului, un program de încredință garantat și definitivă încredințare a bogăției de producție compozitivă românească. Un program atrăgător, pe altă parte. Imprejurările însă, și-au răzbit și de astădată crunta lor vitregie pentru creațiunea autonomă. Imprejurări de care, — de sigur și nu în neînsemnată măsură, — sunt vinovați și organizatorii dar în primul rând, va trebui să se revizuiască pe noi toți, artiști și publici amfitor, care ocolim neîncrezătorii producția școlii noastre muzicale, paralizându-i sistematic avântul creator.

Suntim că nu a fost un adaos de prisos sau ironic subtitlul: „inchinat societății compozitorilor români”. Să recunoaștem că închinarea nu a fost prea pioasă. Astfel nu s'ar fi hotărât acest concert pentru o dată așa de târzie, în timpul târzierii stagiunii muzicale și, după ce s'au împlinit îndatoririle contractuale ale muzicanților orchestrei: după ce s'au răzbit deci drepturile de a-i mai chema la un surplus de muncă, în afară de ce s'au împlinit contractului și în condițiuni împovătoare, care s'au făcut să ia atitudinea de căpăsare față de străduințele creației românești. Ce decurge din această situație, nu este greu de stabilit. Orchestra mizerată, instrumente lipsă, repertoriu insuficient s'au făcut în grabă servanță. Lucru de mântuială, tocmai unde trebuia să aibă loc prudente preocupări stăruitoare grije, o largă bunăvoință și un generos elan pentru pătrunderea și tâlmăcirea frumosului muzical autohton. Consecințele se resfrâng, cel puțin în aparență, asupra pieselor executate și implicit asupra prestigului artistic al compozitorilor.

Pentru asigurarea, stimularea și sporirea capacității de producție artistică românească, statul a orânduit adesea ori mijlocurile cheltueli. Sprâjini însă nu a fost înoldeana efectiv. Iar compozițiunea muzicală a fost, dintre toate manifestările artistice, cea mai neluată în seamă. Condițiuni cu totul particulare s'au căsă de produsul muzical și totdeauna cel puțin trebuia să fie ca precedere îndreptat. În mediul nostru social, artistul plastic și scriitorul sunt creații funcționale, cu rosturi determinate care le îngăduie stabilirea de relații între produsul lor artistic și cerințele celorlalți factori sociali. Relațiunile acestea, de sigur, se datorește prețuirea produselor artistice, chiar selecționarea lor măori, și, deci, posibilități de viață și de activitate artistică.

Compozitorul muzical este, ca funcție socială, inexistent în mediul nostru. Asupra creațiunii muzicale părerile sunt la noi categoric bipartite: sau anonimul indiferent sau importul numelor consacrate peste graniță. Iar dacă la aceste condițiuni de natură socială se adaogă dificultatea specifică artei muzicale, — adică că o operă muzicală nu poate fi peșă percepției estetice decât prin intermediul unui întreg aparat de artă re-

productivă, — nu este greu de înțeles câte piedici stau deacurmezișul drumului compozitorului muzical. Iată de ce socotim de nevoie o deosebită slicitudine din partea statului pentru creațiunea sonoră. Și cu atât mai mult este de pretins această slicitudine din partea organizațiilor care au ființa și menirea tocmai pentru înecata protecțiune a compozițiunii muzicale. Trebuiau încheiate nu unul și „ultim” simfonie, ci mai multe chiar; dar în toată stagiunea, nu la sfârșitul ei și cu preparative suficiente, nu în pripă. Prin însăși subvenția pe care o acordă, ministerul poate impune societății culturale privilegiate, organizarea unui număr de concerte cu programe conținând numai muzică românească, cum de fapt, se și procedează aiurea. Iar „Societatea compozitorilor Români” care a dovedit altorii atât de sigur tact organizator, poate selecta din vreme și propune materialul pentru programe.

G. BREAZUL.

La TEATRUL NAȚIONAL: „Primejdia” de P. Frondaie.

O melodramă. Sunt rari accia, cari mai pot gusta genul acesta teatral. Poate fiindcă în viața de toate zilele, auzim adesea de aventurieri brutali, de odioși șantagiști, cari vor să vândă scrisorile obținute în ceasuri de distracție și de femei cari cad victimă profesiștilor însurătorilor. Zie poate. Contribue însă la irosirea puțințelor de a aprecia sbuciumul adesea ilogie, tare, abuziv prin neconcordanță al melodramei, așezământul sufletesc al mediului literar și al momentului de producție teatrală. Nu mă gândesc cumva, că teatrul n'ar putea utiliza orice conflict dramatic, orice ciocnire sufletescă, orice contrast oricât de sguđuitor și brutalizat între personaje. Nu. Se cere însă îndeplinirea unei condiții: acțiunea dramatică să se desfășoare în cadrul unei vieți teatrale, logice și unitare, scuturată de răbufneli folosite de autor, ca efecte uluitoare.

Eroina e o văduvă tânără și harnică.

Eroul e un falsificator, un aventurier, un șantagist.

Eroina cade în cursa mizerabilului. Când află cine-i el, vrea să se răzbuie. E prea târziu însă. — i-a fost amantă. Femeia se mărită. El vrea să ia de soție pe sora bărbatului fostei lui amante. Vrea s'o ia, fiindcă-i bogată. Se întâlnește cu eroina și o somează să nu spună nimic asupra trecutului lui, căci altminteri, dă scrisorile, pe care le are dela ea, bărbatului ei.

Femeia nu poate tănui primejdia, ce amenință pe inocenta-i cununată. Se consultă cu un prieten, un academician, și se hotărăște să spună ea bărbatului că, adevărul.

Se produce atunci grozavă turburare. Bărbatul însă se reculege și aruncă afară, pe bieșnic, după ce-i ia cu forța scrisorile compromițătoare. Morala e satisfăcută; virtutea e biruitoare.

D-na Maria Filoti, în rolul eroinei, a fost fără îndoială la înălțimea autorității sale în lumea înaintată a izbânzitorilor, pe care știe să și le asigure.

Eroul a fost sârguinciosul artist Bălățeanu, care și rănduiește cu fiecare rol, un loc din ce în ce mai de seamă în teatru.

Foarte meritos a înfățișat d. Soreanu pe academician; apoi d. Demetriad pe bărbatul eroinei; d-na Lily Popovici în rolul fetei gata să cadă în cursa aventurierului.

B. CECROPIDE

BIBLIOGRAFIE

II. PENTRU O BUNA BIBLIOGRAFIE

Privite așa cum am văzut — studiile și cercetările cu caracter bibliografic, constituiesc o disciplină sine qua non în complexul sufletesc al tuturor manifestațiilor scrise. Sfera lor de-o largime infinită (tot atât de întinsă ca aceea a istoriei) îmbrățișează tot ce poartă numele de literă scrisă și servește, prin numeroasele ei aspecte, drept bază sigură și definitivă tuturor cercetărilor. De aici, însă, atâtea și atâtea obligațiuni și nu dintre cele mai ușoare. De aici — mai ales — obligațiunea pe care o au biografii de a face cu adevărat știință, cercetare cu preocupări pur intelectuale, în stare să înfrunte veacurile și să lumineze spiritele.

Când poate fi astfel considerată o enumerare bibliografică?

În niciun caz atunci când — după cum vedem — ea va fi numai și numai o înșirare stângace și necompletă de nume, titluri sau date, în stare nu numai să nu spue mare lucru celui care îl citește, dar să-l rătăcească și să-l înșele cu tot dinadinsul. O asemenea listă, dacă e făcută din nevinovăție, dovedește nepricepere: dacă însă e urmarca imediată a unei intențiuni cu aparență științifică — dă pe față reaua voință și poruirea condamnată. Oricum ar fi, ea dăunază și publicului și studiosilor — chiar dacă se compune dintr'o îndoită sau întreită înșirare — cum se întâmplă mai adesea — de nume și titluri, grupate cum dă Dumnezeu.

Și totuși lucrurile se mai petrec astfel. Ca pretutindeni — și aici cercetările strict bibliografice sânt inundate de atâtea și atâtea violențări ale acestei discipline. De-aici — de unde, până mai dăunăzi, bibliografia românească era quasi-inexistentă, mărghinindu-se la câteva cataloguri epuizate¹⁾ astăzi ea stăruie din ce în ce mai frequent prin paginile cărților și periodicelor. Că e un semn îmbucurător de științificare — am arătat-o; nenorocirea e însă alta: faptul că nu toate aceste cercetări servesc cu devotament cauza scrisului românesc,

¹⁾ Amintim fericita excepțiune: 'Bibliografia românească veche a d-lor I. Bănu și N. Hodoș.

că, prin urmare, unele din ele nu sânt decât niște simulacre bibliografice vinovate, mai ales de următoarele lipsuri:

1. insuficiență a materialului informativ;

2. absența completă a unui criteriu de clasificare;

3. abundență inutilă, dovedită prin curioasa și continua înregistrare de titluri lipsite de semnificațiune sufletească.

Iată din ce cază am socotit, nu atât pentru alții, cât mai ales pentru mine, să fixez, în cadrul unei încercări, chestiunea bibliografiilor, și a utilității lor evidente, dar în deosebi, a condițiilor pe care trebuie neîndoios să le îndeplinească spre a răspunde cu tot dinadinsul acelei utilități. Nu e oare o datoric de conștiință aceea de a-ți lămuri, din capul locului, directiva de care te vei lăsa condus? Și-apoi: ce-i aceea îngâmfare nemesțesugit deghizată care aruncă pe cetitor în pustiul fără margini al atâtor sisteme de cercetare? E de mirat, de-aici, că, începând prin a nu te înțelege, el va sfârși prin a te neglija și chiar disprețui?

De-aici: nevoia unei inițieri, fie ea cât de sumară, și tot de-aici obligațiunea de a răspunde unei asemenea nevoi, mai ales când cercetările fac parte (ca acelea care ne preocupă) dintr'un domeniu mai puțin vizitat.

PAUL I. PAPADOPOL

REVISTE

□ SALONUL LITERAR (I. 12. Mai): agreabile Amintiri despre debutul său critic scrie d. G. Bogdan-Duică; o admirabilă traducere necunoscută a lui D. Anghel din H. de Regnier; Prințul fericit, din Oscar Wilde, tradus de Al. T. Stamatiad; Două profesuni de credință, glase în marginea manifestelor literare Rebreanu-Minulescu de Tudor Vianu; o schiță de istorie literară: Câteva cuvinte despre Moise Nicoară de Perpessicius; Poeme religioase și profane de Marcel Romanescu, Al. Dominic, D. Nanu, Al. T. Stamatiad, Eugeniu Ștefănescu-Est, V. Demetrius etc.; bozată comică și o micuțioasă tablă de materie a întregului an al revistei.

□ BANATUL (I. 5. Mai): revista culturală din Timișoara, redactată în românește, ungurește și nemeste, publică literatură de d-nii G. Brăescu, A. Cotruș, Mihail Gaspar, Luican Costin etc.

Haydn, se afla într-o zi împreună cu Mozart, tânărul dar deja triumfătorul său rival. Autorul lui „Don Juan” îi zise:

— Maestre, mă prind că nu vei putea executa o bucată pe care o voi scrie eu. Haydn zâmbi și primi rămășagul.

— Poftim, zise Mozart după ce terminase de scris.

Haydn se așeză la pian, puse notele înaintea lui și începu să cânte. Era surprins de ușurința muzicii; dar deodată se oprește:

— Ei! Ce e asta? Ambele mâini îmi sunt ocupate, una cântă la dreapta, cealaltă la stânga și... măi trebuie făcut să răsunе o notă și la mijloc. Nimeni în lume nu poate cânta asta! E o greșală.

Mozart se amușă de perplexitatea maestrului, care se sculase. El se așeză pe scaunul rămas gol și reîncepu să cânte dela prima măsură, continuă foarte liniștit, așteptă să ajungă la pasagiul imposibil pentru Haydn, aplecă puțin capul, atinse cu vârful nasului clapa din mijloc și continuă fără să se înurece.

Atunci Haydn se recunoscă învins și îi zise:

— Văd scumpul meu prieten, că ai să ne duci pe toți de nas.

Richard Sheridan, celebrul autor dramatic, orator și om politic englez, a avut un fiu care nici pe departe nu semăna cu genialul său părinte.

După ce tânărul Sheridan și-a isprăvit studiile și s'a întors acasă cu titlul de doctor în drept al Universității din Oxford, bătrânul îl întrebă:

— Băete, spune-mi de ce ai de gând să te apuci?

Tânărul pe cât de prost, pe atât de mândru, răspunde cu infumurare:

— Eu tată, n'o să mă apuc de avocatură; vreau să fac politică și cu siguranță că voi reuși așa cum ai reușit și dumneata. Îmi pun candidatura la un scaun de deputație și apoi îmi bat în frunte o tăbliță cu inscripția: „De închiriat”. Și să vezi cum se vor bate partidele ca să pună mâna pe un așa cap.

— Să nu uiți, ripostă bătrânul, să a daugi „nemobilat”.

RUD. A. KNAPP.

30 Mai, 1923: O. Goga și-a ținut cursul de recepție în Academia Română vorbind despre „Coșbuc”. Răspunsul a fost dat de G. Bogdan-Duică.

31 Mai, 1883: S'a născut în satul liște (lângă Sibiu) dr. Onisifor Ghilic.

1919: O. Densușianu și-a ținut cursul de recepție în Academia Română vorbind despre „Barbu Delavrancea”. Răspunsul a fost dat de I. Bianu.

1 Iunie, 1829: Apare în Iași, primul număr din gazeta „Albina Românească” condusă de G. Asachi.

1857: S'a născut în Brașov filologul Lacea.

1919: A murit slavistul I. Bogdan. 1921: Mihail Sadoveanu a fost numit membru al Academiei Române.

2 Iunie, 1819: S'a născut în București marele patriot și istoric, N. Bălcescu.

1821: S'a născut în Pitești, cunoscutul om de Stat, I. Brătianu.

1852: S'a născut în Folticeni juristul Gh. Radu.

1867: Vasile Alecsandri a fost numit membru al Academiei Române; Andrei Treb. Laurian a fost numit membru al Academiei Române; Ioan Eliade Romanescu a fost numit membru al Academiei Române; C. A. Rosetti a fost numit membru al Academiei Române; C. Gruzzi a fost numit membru al Academiei Române.

1920: Gh. Vâlsan a fost ales membru al Academiei Române.

1923: Al. Lapedatu și-a ținut discursul de recepție în Academia Română vorbind despre „Istoriografia română a lui Ileană”. Răspunsul a fost dat de I. Bogdan.

3 Iunie, 1848: Apare la Pesta revista „Amicul Poporului”, condusă de Ștefan Pap.

1922: A murit Duiliu Zamfirescu.

Andrei Rădulescu și-a ținut discursul de recepție în Academia Română vorbind despre „Cultura juridică română în ultimul secol”. Răspunsul a fost dat de I. C. Negruzzi.

4 Iunie, 1919: Gh. Bogdan-Duică a fost ales membru al Academiei Române.

Octavian Goga a fost ales membru al Academiei Române.

D. Gusti a fost ales membru al Academiei Române.

1921: Gh. Bengescu a fost ales membru al Academiei Române.

1923: Gh. Murnu a fost ales membru al Academiei Române.

Buletin bibliografic săptămânal*)

de AL. SADI-IONESCU

087.1 LITERATURĂ PENTRU TINERIME.

Diaconescu (Pantelimon). — Dialoguri poporane pentru serbări școlare și sezători. București, Cartea Românească, 1926, 95 p. Lei 25.

Moise (Nicolae). — Primărie în Tîgănie. Comedie în două tableuri. Ediția I. Brașov, Gheorghe N. Ciurcu, 1926, 24 p.

33 ECONOMIE POLITICĂ.

Ioachim (V. M.). — Către leul-aur. Bilanțul aur. București, Cercul de studii comerciale, 1925, 24 p.

Trancu-Iași (Gr. L.). — Pro domo. București, Cercul de studii comerciale,

[1926], 25 p. (Biblioteca corpului absolvenților școalelor comerciale superioare No. 1).

Corpul contabililor autorizați și al experților contabili. Contribuțiuni la codul și reorganizarea cooperatiei. (Memoriu prezentat d-lui ministru al muncii în chestiunea codului cooperatiei). București, (Tip. Răsăritul), 1926, 30 p. Lei 20.

Trancu-Iași (Gr. L.). — Codul cooperatiei și interesele noastre profesionale. București, Cercul de studii comerciale, [1926], 21 p. (Biblioteca corpului absolvenților școalelor comerciale super. No. 2).

34 DREPT. LEGISLAȚIE.

Juvara (Alfred). — Neutralizarea în Ro-

mânia după constituțiune și lege a naționalității, de Dimitrie Maxim. Dare de seamă. București, (Tip. Curierul Judiciar), 1926, 58 p.

Popovici (Gh.) și V. I. Vasilescu. — Gea băncilor populare și legea de înființarea centralelor (ultimele modificări). Tălmăci, adnotate cu doctrină și jurisprudență. București, (Tip. Lupta, N. Str.), 1926, XIV + 287 p. Lei 120.

35 ADMINISTRAȚIE.

Brădișteanu (Șt.). — Aplicarea statului funcționarilor și reorganizarea serviciilor publice. București, (Tip. Răsăritul), 1926, 20 p. Lei 20.

Alesseanu (G.). — Introducerea Centralității Științifice în Administrație publică. București, (Tip. Răsăritul), [1926], 16 p.

37 ÎNVĂȚĂMÂNT. PEDAGOGIE.

IONESCU-ȘIȘEȘTI (Gh.). — Învățământul

*) A se vedea tabloul clasificării zecimale în numărul 1.

Institutul Social Român

Politica culturii

— Conferința d-lui prof. D. Gusti —

Conferința din ciclul „Capita-
lismul în viața socială” organizat
de anul acesta de Institutul Social Ro-
mân s-a încheiat prin conferința „Po-
litica culturii” ținută de președintele
d. profesor universitar Dimitrie

La început conferințiarul arată în că-
mintele personalitatea lui Gh. Măr-
toreșanu membru al I. S. R. care a murit
și s-a putut desvolta conferința sa
în viața socială asupra legisla-
ției care spiritul său cu vederi atât
de înalte avea să manifeste toate puterile

și concluziile aduse acestei conferințe,
deși că politica culturii nu ar avea
un sens în cadrul ciclului „Capita-
lismul în viața socială” nu sunt înteme-
iate. Smbart într-o lucrare a sa „Bur-
zoazii” se întreabă dacă spiritul socie-
tății capitaliste este o urmare a capita-
lismului sau capitalul e un produs al a-
cestei spirit și tot aceeași importanță dau
cărții spirituale toți teoreticienii socie-
tații și mai cu osebire K. Marx care
caută pentru realizarea statului socialist
și destrucerea capitalismului și dezvoltarea
și perpetuarea conștiințe de clasă în
statul proletariatalui. Insuccesul exper-
imentului bolșevic provine din desconside-
rarea acestor două factori, amândoi ne-
esențiali în Rusia.

Pentru a vorbi de politica culturii tre-
buie precizat întâi ce se înțelege prin
politică și conferințiarul o definește ast-
fel: Prin politică înțelegem orice acțiune
întreprinsă pentru a crea valori sociale
și culturale. Dar statul care realizează
politica culturii e numai o formă de or-
ganizare politică și socială a națiunii; el
e în funcțiune de națiune, un instrument
al ei. Secretul stă tocmai în organizarea
politice a națiunii cu politica Statului...

Politica ce trebuie urmată față de cul-
tura creatoare, stă în recunoașterea for-
ței ce reprezintă inteligența în societatea
actuală, azi ignorată și copleșită de ca-
pital și muncă. Politica creatoare cere
sacrificii bănești și organizare de la care
statele occidentale nu se dau în lături
și de aceea sunt utilizate cu tot ce e ne-
cesar cercetărilor științifice. La noi? Cea
mai bună dovadă de lipsa de atenție
față de cultură stă în faptul că în Bu-
curești n'avem o singură bibliotecă în-
treținută de stat, iar aceea a Academiei
Române, destul de bogată, singura pe
care o avem, nu are nici un ajutor din
partea Statului. Dacă nu se va veni în
ajutorul ei, biblioteca Academiei se va
închide, ne având cu ce acoperi defici-
tul ce va fi anul acesta da aproape 2
milioane lei. Nu mai puțin jalnică e și
situația Institutului Social Român, care
nu are unde să pună cărțile, nu știe
unde se va muta, și cu secții care n'au
unde să se întrunească.

Diviziunea muncii a adus cu sine ne-
voia tot mai mare a lucrătorilor spe-
cialiști. Dar alegerea profesiunilor care
se face întâmplător și mai ales la noi,
dă naștere la atâtea existente ratate.
În occident s'au constituit asociații care
prin școală aflând aptitudinile elevului,
îi îndrumă spre meseria cea mai co-
respunzătoare calităților lui. Anul viitor
se va ține la Cluj, un congres de orien-
tare profesională organizat de I. S. R.
la care va asista și un delegat dela Liga
Națiunilor.

Din aceeași nevoie, problema selecți-
unii talentelor a luat un mare avânt în
pedagogia modernă, și tot așa se explică
extinderea mare pe care o ia cultura
sociologică, care trebuie introdusă în li-
cee și în toate facultățile.

Cea mai grea e însă politica culturii
populare, care trebuie să evite a da naș-
tere la semi-culți, coborându-se în ma-
nifestările sale, pea mult la nivelul as-

cultătorilor. La noi pe lângă crearea de
bibliotecă trebuie să se ducă o violentă
campanie pentru deșteptare gustului de
citit. Statistica întocmită de o editură de
a noastră e groznică; autorii noștri
cei mai buni nu vând decât câteva sute
de volume pe an.

Pentru o eficace propagandă în sensul
acesta d. Gusti recomandă șezătorile li-
terare între orele de curs și înfățișarea
așa numitelor universități țărănești după
felul celor care funcționează cu atât suc-
ces în Danemarca.

Politica culturii duce la inobilarca și
întărirea națiunii. O formă superioară de
viață națională nu poate fi atinsă fără
cultură, care dă naștere acelei elite in-
telectuale ce formează țaria oricărui
neam. Ea înscamnă o politică de pres-
tigiu în slujba cărnii s'a pus Institutul
Social Român, care dacă nu va găsi banii
necesari, sfârșește d-sa, va trebui cu a-
ceastă ultimă conferință din anul acesta,
să suspende orice activitate.

I. FLOROIU

DIN STRAINATATE

□ În locul lui Elemir Bourges, autorul
romanului „Les oiseaux s'envolent et les
fleurs tombent” și „La Nef” socotite ca
adevărate capodopere, a fost ales la A-
cademia Concourt, romancierul Gaston
Chéreau.

A debutat în literatură cu romanul
„Les grandes époques de M. Thébauld” la
1902, urmat apoi de „La saison balnéaire
de M. Thébauld”, „Valentine Pacquault”,
„Champs Tortu”, „Loiseau de proie”, „Le
monstre” și „La maison de Patrice Pe-
rier” și ultimul „Le Flambeau des Rif-
fauld”.

E un scriitor realist, care își alege de
cele mai multe ori temele cele mai în-
drăznețe, pe care știe însă să le trateze
cu o sobrietate, artă și cu un admirabil
simț de analiză psihologică.

□ A murit la Paris în vârstă de 42 de
ani scriitorul L. F. Rouquette, comparat
adese ori de critica franceză cu cunoscu-
tul povestitor american Jack London, din
cauza asemănării unei vieți plină de a-
ventura. Romanele sale „Le grand silen-
ce blanc”, „La Bete errante”, „Le
Oiseau de tempête”, „L'île d'Enfer” și
„L'épopée blanche”, nu sunt decât povesti-
rea literalizată a aventurilor sale prin
nordul Canadei, Alaska, prin mările nord-
dice, în Islanda și în apropierea Polului
Nord. După urma lui, în afară de aceste
lucrări mai rămâne un cap Rouquette,
semnalat de geografi englezi la 7 grade
de Pol.

C. Bălănescu-Motru, a fost ales mem-
bru al Academiei Române.

1779: S'a născut în Avrig, Gh.

1840: S'a născut în Iași, Leon Ne-

1859: S'a născut în București artistul

1865: Apare în Pesta revista literară

1871: S'a născut în Botoșani marele

1882: S'a născut în Turda poetul Emil

1883: Apare în Iași sub conducerea

1884: N. Iorga ia direcția revistei „Se-

1885: Anchel este numit redactor al re-

1886: Semănătorul”.

1887: S'a născut în România. București, Minis-

1888: 17 p.

1889: S COMERT. TRANSPORT.

1890: Bălănescu (Petru). — Blănuri din punct

1891: de vedere tehnic comercial cu o des-

1892: criere a diverselor soiuri de animale

1893: ale căror piei se întrebunțează la

1894: confecțiuni de blănuri. Lucrată cu

1895: cursul d-lui Otto Prager. Cu o

1896: tăvănită de d. Alex. Pandele. Bucu-

1897: rești. (Tip. Răsăritul), [1926], 27 p.

1898: Magaru (Căpitan Constantin C.). —

1899: Transporturile maritime și fluviale.

1900: București. (Tip. Adevărul), 1926, 90

1901: p. — 3 tabele. Lei 120.

1902: 6 ȘTIINȚE APLICATE.

1903: Brașov (Ing. E.). — Radio-telefonie.

1904: Montaje ultra-sensibile. Conferință

1905: ținută la 7 Iunie 1925 la „Asociația

1906: Prietenilor Radiotelefoniei”. Ediția I.

1907: București, I. Copuzeanu, f. d., 25 p.

1908: Fig. Lei 25.

Mihăilescu (M. I.). — Știința ordinii pa-
trimoniului. Sociologia contabilității.
București, (Tip. Răsăritul), [1926], 75
p. Lei 50.

63 AGRICULTURĂ ȘI ȘTIINȚELE AGRICOLE.

Nagy Endre Dr. — A. gazdakörök szer-
vezéséről és vezetéséről. Cluj, (Ny-om
Minerva), 1926, 80 p.

Caspari (Frideric). — Instrucțiuni scurte
pentru plantarea și îngrijirea viilor.
Medias, (Tip. Reissenberg & Co.),
1926, 15 p.

Anuarul corpului tehnic silvic pe anul
1925. București, (Tip. Naționala, Jean
Ionescu & Co.), 1926, 127 p.

Dabăca (Gh. I.). — Cercetări biometrice
asupra aclimatizării rasei Simmen-
tal în Bucovina. București, (Tip. Bu-
covina), 1926, 104 p. Fig.

Gruber (Med. Vet. Franz). — Studiu a-
supra hergheliei Gidran în herghel-
lia Rușetu jud. Brăila. București,

(Tip. Bucovina), 1926, 63 p. + 7 a-
nexe. Fig.

Luția (Med. Vet. George Gh.). — Cerce-
tări biometrice asupra aclimatizării
rasei Simmental în Transilvania.
București, (Tip. Bucovina), [1926],
100 p. + 2 pl. Fig. (Biblioteca zo-
otehnică No. 3).

Strilciuc (Med. Vet. Dumitru T.). — Cer-
cetări biometrice asupra aclimatizării
rasei Pinzgau în Transilvania.
București, (Tip. Bucovina), f. d., 88
p. Fig. (Biblioteca zootehnică Nr. 2).

Popescu Daia (Dr. P.). — Congresul de
piscicultură dela Bordeaux. Dare de
seamă. București. Ministerul Agri-
culturii și Domeniilor, 1926, 38 p. Fig.

E C O U R I

REDACTIONALE

□ Abundența materiei ne silește — spre regretul nostru — să amânăm publicarea Mențiunilor critice.

RECTIFICARE

□ Din eroare de corectură, în buletinul bibliografic săptămânal din Nr. 21, s'a trecut la „literatură străină tradusă“, romanul „Ne leagă pământul“ de Sylvius Rolando. Romanul este original, e apărut în editura literară a Casei Școlilor, iar autorul mai are la activul său o culegere de nuvele: **Generalul Frangulea**.

INTERWIEVURI

□ Rampa a publicat, de curând două interesante convorbiri cu d-nii **I. Vinea** și **Camil Petrescu**. Importanța acestor desbateri ne obligă să revenim.

DOLIU

□ S'a stins din viață, regretată de toată lumea scriitoricească, tânăra autoare a cunoscutului succes de teatru: **Fără reazăm**, scriitoarea **Igena Floru**.

Rară distincție sufletească, adânci calități de dramaturgă, cunoscătoare a literaturilor străine din care tradusesese din Wilde un admirabil volum pentru tinerime — toate aceste calități au fost curmate brutal de o moarte prematură.

EXPOZIȚII

□ Intre 9—31 Maiu a fost deschisă la Palatul Cultural, din Arad, expoziția de pictură și vase cu motive românești, a d-nei **Letiția Al. Stamatiad**.

PUBLICAȚII

□ În Septembrie reappare la Focșani reorganizată revista **Freamătul**, sub conducerea d-lor **Gabriel Drăgan** și **Const. Radu**.

REVISTE

□ **GANDIREA** (VI, 3, Aprilie 1926): Despre **Adolescența**, ca o răseruce agitată a tuturor virtualităților sufletești, scrie, o subtilă „proiecție subiectivă“ d. **Vasile Băncilă**. Desprindem această încheiere lirică de o rară culoare:

„Iar toate aceste forțe la un loc, absolut complete sau nu, cu timbru individual specific, cu nivelul variat, după fiecare caz, cu unele umbre cari le întăresc expresia de lumină, plutesc în cadrul psihic general al adolescenței. Pentru înțelegerea acestei vârste, ele sunt tot atâtea fire ale Ariadnei. Căci adolescența rămâne înaintea de toate, ca aspect de ansamblu, o vârstă fluidă, vagă, complexă și greu de prins în formule, constituind un cadru nobil, colorat și transfigurată de irizări de tot felul, cu marginile neprecise de seamă, pe care se proiectează aceste forțe mai mult sau mai puțin sigure, dar cari sunt tot atâtea raze generoase și patetice de orientare, într-o vârstă în general dezorientată și descentrată de contradicții organice. Vârsta de nedumeriri insurmontabile și înțelegeri cari forțează puterea de înțelegere; de timidități paralizante și porniri mesianice; de elanuri ce-și caută scopul și de autosugestionări cosmice; de chemări din altă lume, ca vocea inrudită a unei ființe pe care n'ai văzut-o niciodată, și de supravețuiri puerile; de obscurități amețitoare și de revelații metaforice; de roire confuză a energiei și perplexități supărătoare; de presimțiri porniri, avânturi surde, confuzii și lumini. Vârsta în care se atinge lumea mitică și impersonală a copilăriei cu lumea critică și personală a maturității. Vârsta, când tipul sufletește definit al copilăriei se dizolvă pentruca misterul creațiunii să apară iar, de data aceasta sub ochii noștri. Vârsta necompletă autonomă și definitivă a copilăriei. Punct

aproape inform, dar fecund, din care va rezulta ceea ce vor îngădui împrejurările generale ale vieții, dar și ceea ce va fi avut grijă ducătorul. Și în orice caz, moment unic în viață, când se deschioacă cele mai alese virtualități înmagazinate în plasma aceasta a omului“...

D. **Mateiu Ion Caragiale**, continuă romanul său **Craii de Curtea Veche**, în care apar frumoase decoruri bucureștene. Romanul românesc se completează cu această nouă operă a cărei apariție în volum e în deosebi așteptată.

Prima parte din **nuvela Omul care și-a găsit umbra**, publică d. **Cezar Petrescu**. Cronică literară o continuă d. **Tudor Vianu**. Diverse cronici artistice, teatrale etc.: **Oscar Walter Cisek**, **Ion Marin Sadoveanu**, **Stelian Mateescu**, **Tudor Șoimaru**, **T. Păunescu-Ulmu** etc., etc. Numărul e admirabil ilustrat cu reproduceri din expoziția celor 4: **Șirato**, **Tonitza**, **Han** și **Șt. Dumitrescu**.

□ **VIATA LITERARA**. Cu numărul 14 (I, 22 Mai) revista d-lui **I. Valerian** întinește. Noi forțe se adaogă, noi coloane se zidesc: d. **Pompiliu Constantinescu** preia cronică literară. D-l **Vladimir Streinu** un entofilet permanent. **Disociații**: d. **G. Nichita**: **Plastica**; d. **Tudor Șoimaru**: **Profiluri** streine. În acest număr serie despre **Joseph Delteil** din al cărui **Sur le fleuve amour** și taaduce un fragment. Din convorbirea d-lui **Nichifor Crainic** trebuie mai ales reținute rândurile despre nevoia unei sindicalizări a scriitorilor.

□ **ADEVARUL LITERAR ȘI ARTISTIC** (VI, 295, 23 Maiu): Amintiri literare despre **George Diamandy**, scrie d. **Artur Gorovei**; despre personalitatea critică a lui **Mirbeau**, d. **Tudor Teodorescu-Brăniște** iar d. **Paul Zarifopol**, despre aspecte ale atmosferii religioase de astăzi în **Creștinism de actualitate**:

„Intrebarea noastră astăzi este așa: cum și, în ce sens poate fi europeanul cultivat de astăzi capabil de viață religioasă, și ce parte din învățătura creștină poate fi adevărat vie și potrivită sufletului actual?“

Cred că, în zilele noastre, graba este dușmanul obișnuit al stării religioase. Această stare cere liniște în afară și reculegere înăuntru, iar omul de azi n'are nici vreme, nici liniște. Ori că muncește, ori că petrece, civilizatul actual e înecat în impresii exterioare care se succed cu înșelă neamăseală vreunei alte vremi“.

„In această situație, învățătura evanghelică însăși este fatal eclipsată. De sigur foarte curând după întemeierea bisericii, această învățătură a fost împletită pe planurile din fund, pentrucă era încomodă disciplinii sociale și politice pe care se grăbea s'o elaboreze puterea bisericească. Totuși învățătura evanghelică n'a rămas ineficace, și e frivolă și nedreaptă vorba nu știu cărui literat care spunea că Europa încă n'a ajuns a fi creștină. Analiza și critica sufletului sunt produsul adevărat și specific al creștinismului în viața spirituală europeană, și cred că numai prin această profundă nonțitate creștinismul aparține prezentului și viitorului. Cazuistica și confesionalul catolic, asprimea și subtilitatea morală a jansenismului și a sectelor Reformei, constituiesc o întâmplare cu totul stranie în istoria sufletului omenesc. A fost desigur o uriașă răsturnare a naturii, ca animalul să-și întorcă puterile lui de luptă din afară înăuntru, să fie aspru, și înverșunat chiar, cu sufletul lui, așa cum e sau era,

cu dușmanul din afară. Această imitate a fost cu puțință, și toată și adâncimea sufletului modern a zultat din ea.

Vremea noastră e foarte rău de față cu această particularitate a nismului; fiindcă e vreme de ură furioasă îndreptată în afară; — sub primatul obrăzniciei.

De dragul contrastului măcar, al lui recomandate stăruitor celorlora, tul **Imitația domnului nostru Iisus** toș, predicele ieznitului Bourd maximele lui **La Rochefoucauld**, **mentul metafizicii moravurilor** Kant. In ele se găsește, gândită em învățătura creștină pentru omul de tăzi, — înțeleg; pentru omul cu și delicatețe de spirit, capabil să în spatele neocreștinismului cotidian, foileton și de cafeenea, de bouloir și dansant“.

□ **IDEEA EUROPEANA** (VII, 5 Mai): d. **Dragoș Protopopescu** începe serie de scrieri cernăuțene, scriind pre **Bucovina Românilor**, **Bucovina** tică, pregnantă imagini ale vieții din Bucovina și sfârșind cu un elogiu pentru „rostul de superioară dărză inițiativă“ a actualului prim Cernăuțului, **Radu Șăbera**.

□ „**Misterul**“ **Shakespeare** a re din nou în discuția cercurilor par cu ocazia expoziției shakespeareiene chisă de oficiul de librărie și bibliofie și a lucrării contesei de **Char** „**Shakespeare actor-poet**“.

Intemeindu-se pe documentele v autoarea caută să stabilească în amăn te existența genialului **Will**, dela re și până la moarte. Mulți vor confirește autenticitatea acestor docum fie în favoarea lui **Bacon**, fie a mult eutatului lord **Rutland**, dar împo rămâne în acest studiu, descoperirea sei de erudiție italiană a celui ce-a plesese semnat **Shakespeare**.

Acest **Shakespeare** n'a fost nicie în Italia, în schimb a frecventat în Londra pe profesorul prietenului contele **Shouthampton Giovanin** care i-a servit ca model pentru ped din „**Peines d'amour perdues**“.

În expoziția **Shakespeare** figure două lucrări ale lui **Giovanni** „**First Finitis**“ (1578), manual de co sație italiană din care marele autor împrumută câteva proverbe și titl două comedii și dicționarul „**A Word Words**“ isvarul tuturor netațiilor nești din opera shakespeareiană.

Ceeace reține mai mult pe vizita expoziției în afară de edițiile unice operilor sale, sunt manuscrisele în se vede scrierea neîntrecutului **Shakespeare**, precum și un exemplar din tamarfozele“ lui **Ovidiu**, parafate mâna sa.

□ Cităm câteva fragmente din rința „**L'âme et l'esprit**“, pe care n'ut-o la Paris, marele filosof gen contele **Hermann Keyserling**:

„Culturile întemeiate pe rațiune a tins extrema limită de desvoltare, surpate de forțele sentimentului re până atunci.

„Victoria creștinismului asupra or romane se datorește expansiunii e bilității. Elementul rațional din fia om își va lua revanșa împotriva em în timpul Renașterii.

„Fiecare epocă nouă compensează om de ceea ce l'a lipsit epoca preced